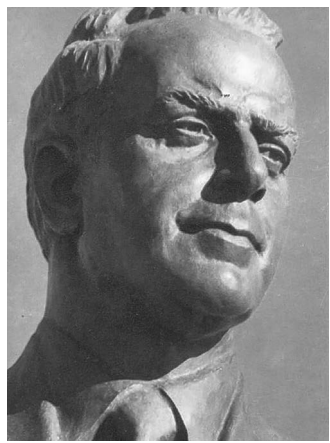

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

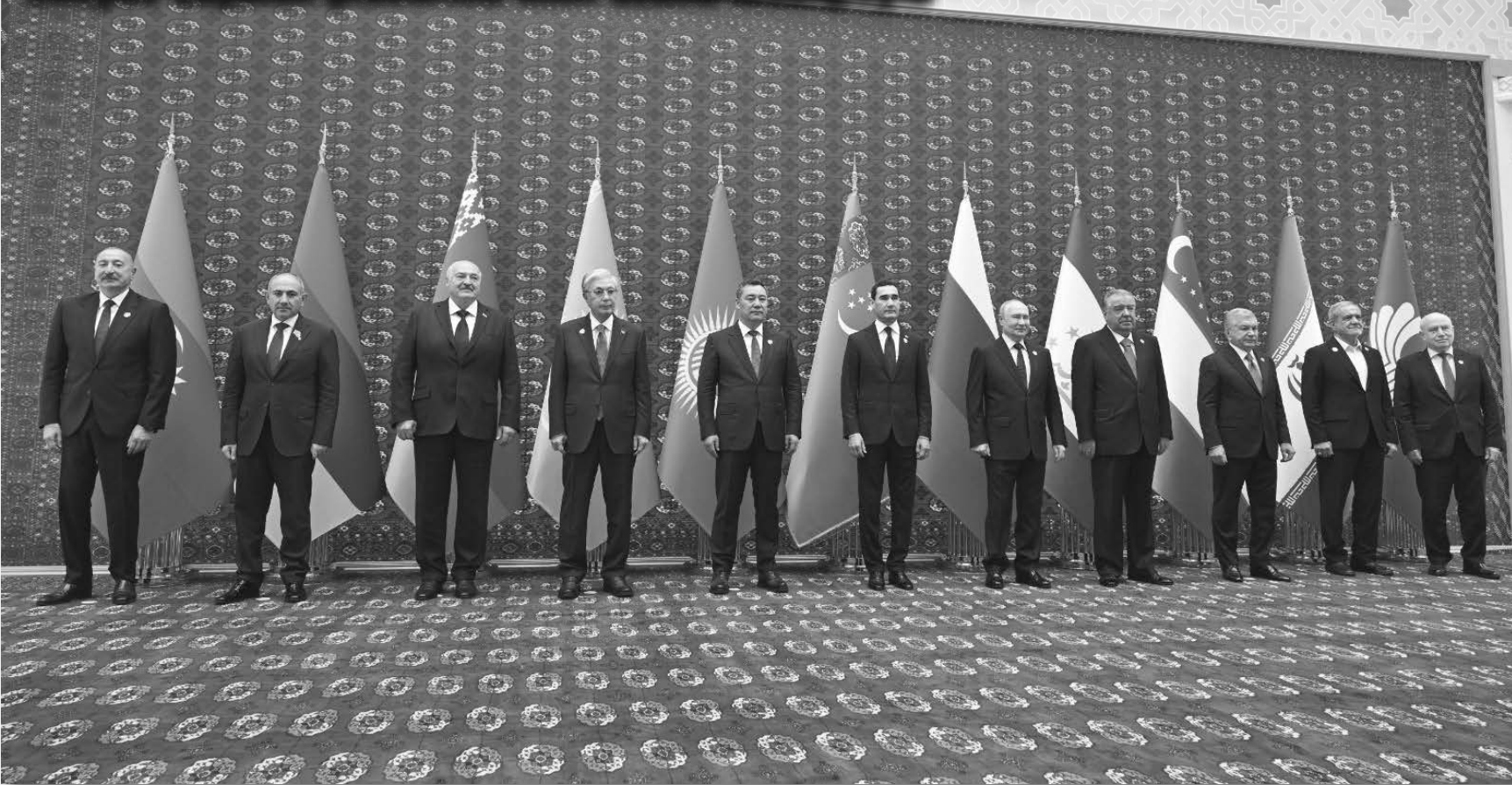
YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

10 oktyabr
2026-cı il,
şənbə
№ 185 (7252)
Qiyməti
60 qəpik

Azərbaycan 2028-ci ildə MDB-yə sədrliyi öz üzərinə götürməyə hazırdır

İlham Əliyev: MDB siyasi dialoqun dəstəklənməsi, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün ehtiyac duyulan platforma kimi özünü təsdiqləyib

➔ Bax səh. 2

Milli maraqlardan strateji tərəfdaşlıqlara

➔ Bax səh. 4

Büdcədən kənar vəsaitlərin idarə olunmasında yeni yanaşma

Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq Fərmana əsasən, "Dövlət büdcəsinin tərkibində yaradılmış məqsədli büdcə fondlarının və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar vəsaitlərindən istifadəyə dair əlavə tədbirlər haqqında" 2026-cı il 10 sentyabr tarixli 789 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Fərmana dəyişiklik edilib. Dəyişikliklərə əsasən, dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar vəsaitlərindən istifadəyə dair qaydalar dəyişib.

Bundan sonra Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti istisna olmaqla, dövlət büdcəsindən maliyyələşən...

➔ Bax səh. 5

Xəzərin nadir ekosisteminin qorunması bütün Xəzəryanı dövlətlər üçün müştərək vəzifədir

➔ Bax səh. 2

Azərbaycan- Mərkəzi Asiya: Tarixə söykənən və bu günün reallıqları ilə şərtlənən sıx əməkdaşlıq

Əvvəllər Azərbaycanla Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında əlaqələr əsasən ikitərəfli formatda qurulurdu. Hazırda isə qarşılıqlı əlaqələrin dərinləşdirilməsinə daha geniş imkanlar yaranıb. Söhbət ölkəmizlə Xəzərin digər sahillərində yerləşən dost dövlətlərin eyni bir platformada təmsil olunmalarından gedir.

Respublikamız 2025-ci ilin noyabr ayında Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 7-ci Məşvərət Görüşündə quruma tamhüquqlu üzv qəbul edilib. Bununla da Azərbaycan və Mərkəzi Asiya dövlətləri...

➔ Bax səh. 3

Vətən müharibəsinin 14-cü günü 10 oktyabr 2020-ci il

➔ Bax səh. 4

Avropa Parlamentinin dəyişməyən "ənənəsi"

➔ Bax səh. 5

BTQ Fransadakı proseslərdən narahatdır

➔ Bax səh. 5

133 ölkənin reytingində 3-cü yer

➔ Bax səh. 6

Köhnə "müəlliflər", köhnə "məktublar"...

➔ Bax səh. 6

Çindən Avropa Parlamentinin hesabatına sərt etiraz

➔ Bax səh. 6

Kaliningrad ətrafında kartlar açılır

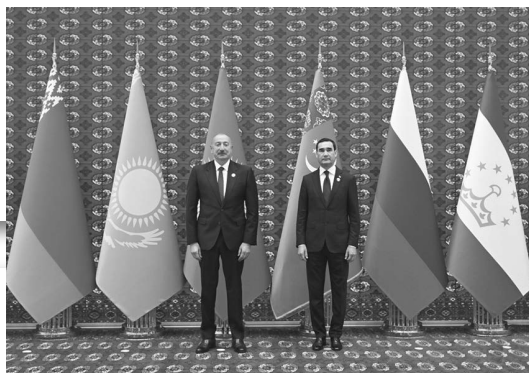

➔ Bax səh. 7

Azərbaycan 2028-ci ildə MDB-yə sədrliyi öz üzərinə götürməyə hazırdır

İlham Əliyev: MDB siyasi dialoqun dəstəklənməsi, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün ehtiyac duyulan platforma kimi özünü təsdiqləyib

Oktyabrın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkmenbaşı şəhərində keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak etmək üçün “Avaza” Kompleksinə gəldi. AZƏRTAC xəbər verir ki, Türk-

mənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhmmədov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.

Sonra Azərbaycan Prezidenti və tədbirdə iştirak edən digər dövlət və hökumət başçıları birgə foto çəkirdilər.

Oktyabrın 9-da Türkmenistanın Türkmenbaşı şəhərində MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə iclası keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Hörmətli Sərdar Qurbanquliyev.

Hörmətli həmkarlar. Əvvəlcə, hörmətli Türkmenistan Prezidentinə ənənəvi qonaqpərvərliyə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Hörmətli Şavkat Miromonoviç Mirziyoyevə Özbəkistanın 2027-ci ildə sədrliyi dövründə böyük uğurlar arzulayıram.

Türkmenistana hər səfər ən dərin

təəssüratlar yaradır. Ölkənin necə dinamiki inkişaf etdiyi görünür, qardaş Türkmenistan xalqının uğurları bizdə səmimi sevinc hissləri doğurur. Azərbaycan ilə Türkmenistan arasında münasibətlər çoxəsrlik dostluq, qardaşlıq əlaqələrinə əsaslanır və strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır.

Ölkələrimiz arasında ən yüksək səviyyədə təmasların intensiv xarakterini məmnunluqla qeyd edirik.

2025-ci ilin avqustunda Türkmenistan səfər etdim, keçən il Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Məlikquliyev Berdiməhmmədov iki dəfə Azərbaycana səfər etdi və bu ilin iyununda isə Türkmenistan Prezidenti Sərdar Qurbanquliyev Berdiməhmmədov ölkəmizə dövlət səfərinə gəldi. Bu təmaslar ikitərəfli münasibətlərə əlavə təkan verdi və bir çox sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yeni im-

kanlar yaratdı.

Bu il Müstəqil Dövlətlər Birliyi özünün 35 illiyini qeyd edir. Ötən illər ərzində MDB siyasi dialoqun dəstəklənməsi, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün ehtiyac duyulan platforma kimi özünü təsdiqləyib.

Humanitar sahədə əməkdaşlıq əsas istiqamətlərdən biridir. Laçın şəhərinin Birliyin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi qərarını dəstəklədiklərinə görə MDB dövlət başçılarına minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Ötən il Laçında keçirilən genişmiqyaslı tədbirlər qonaqlarımıza bu bölgənin zəngin və qədim tarixi ilə daha yaxından tanış olmağa imkan verdi. Qonaqlarımız onun sürətli dirçəlişinin, həmçinin aparılan bərpa işlərinin miqyasının əyani şahidi ola bildilər.

Üçüncü MDB Oyunlarının Azər-

baycanda uğurla keçirilməsi bütün Birlik üçün əlamətdar idman hadisəsinə çevrildi. Yarışların coğrafiyası ölkəmizin yeddi şəhərini əhatə etdi. MDB üzv dövlətlərindən, həmçinin dünyanın digər ölkələrindən minlərlə idmançı və qonaq Azərbaycanda olduqları 11 gün ərzində ölkəmizi və xalqımızı yaxşı tanıdılar. Bu cür genişmiqyaslı təşəbbüslər idmanın hüduqlarından kənara çıxır. Onlar xalqlar arasında möhkəm dostluq körpüsü rolunu oynayırlar.

Əlverişli coğrafi mövqeyə malik olan ölkəmiz müasir nəqliyyat və logistika infrastrukturunu praktik olaraq sıfırdan qurub. Azərbaycan regionun əsas nəqliyyat qovşaqlarından biri kimi öz mövqeyini davamlı olaraq möhkəmləndirir, Şimal-Cənub və Şərq-Qərb beynəlxalq dəhlizləri boyunca etibarlı tranziti təmin edir.

2026-cı ilin birinci yarısında

Azərbaycandan keçən tranzit daşımalarının həcmi 10 faiz artaraq təxminən 8 milyon tona çatıb. Orta müddətli perspektivdə məqsədimiz Şərq-Qərb marşrutu və Şimal-Cənub marşrutu üzrə Azərbaycandan keçən yükləşmələri hər bir istiqamətdə 15 milyon tona çatdırmaqdır.

Hörmətli həmkarlar, Azərbaycanın 2027-ci ildə MDB-yə həmsədrlik etmək qərarını dəstəklədiyiniz üçün minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz bunu ölkəmizə olan yüksək etimadın əlaməti kimi qiymətləndiririk və ortaq məqsədlərin həyata keçirilməsində fəal iştirak etməyə hazırıq. Azərbaycan, həmçinin 2028-ci ildə MDB-yə sədrliyi öz üzərinə götürməyə və həmin ilin payızında MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasına ev sahibliyi etməyə hazırdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Oktyabrın 9-da Türkmenistanın Türkmenbaşı şəhərində MDB Dövlət Başçıları Şurasının geniş tərkibdə iclası keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Sonra MDB çərçivəsində müxtəlif sahələri əhatə edən bir sıra sənədlər imzalandı.

Oktyabrın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak edən digər dövlət və hökumət başçıları “Avaza” Kompleksində iştirakçı ölkələrin milli stendləri ilə tanış olublar.

Azərbaycan stendində milli in-

cəsənətimizə dair kitablar, xalçaçılıq, keramika, kəlağayı və şəkərbə sənəti nümunələri, həmçinin bunlarla bağlı məlumatlandırıcı videoçarxlar nümayiş etdirilir.

Ziyarətçilərə Azərbaycan mədəniyyəti, mətbəxi, yerli məhsullardan hazırlanan nümunələr, onların hazırlanması üsulları və xüsusiyyətləri barədə geniş məlumat verilir.

MDB dövlət başçıları tarixi yaddaşın qorunmasına dair Bəyanat qəbul ediblər

imkan verir.

Birlik ölkələrinin liderləri keçmiş, indiki və gələcək arasındakı əlaqənin tənqidi şəkildə başa düşülməsinin, eləcə də mənbələrin və tarixi əsərlərin hərtərəfli öyrənilməsi yolu ilə tarixi dəqiqliyin təmin edilməsinin vacibliyini qeyd ediblər.

Sənəddə deyilir: “Biz beynəlxalq ictimaiyyəti tarixi yaddaş və tarixi həqiqəti qorumaq, xalqlar arasında sülhü, qarşılıqlı hörməti və etimadı möhkəmləndirmək, beynəlxalq hüququn ümumi qəbul edilmiş normalarına uyğun olaraq dinc və konstruktiv əməkdaşlıq təcürbə-

sini gələcək nəsillərə ötürmək, nasizmin, faşizmin və digər dağıdıcı ideologiyaların təriflənməsinin yolverilməzliyi prinsipinə ardıcıl olaraq riayət etmək

üçün səyləri birləşdirməyə çağırırıq”.

MDB dövlətləri açıq, dürüst, peşəkar və siyasətdən uzaq dialoq prinsipinə əsaslanaraq tarixi təhsil sahəsində əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətindədir.

Prioritet sahələrə xatirə tarixlərinin təşviqi, MDB ölkələri arasında münasibətlərin inkişafının ən vacib mərhələlərini əks etdirən tarixi və xatirə yerlərinin qorunması, müvafiq tədbirlərin təşkili, alimlər, arxivçilər, arxeoloqlar, tədqiqatçılar, habelə gənclər və könüllü hərəkatlarının nümayəndələri arasında əlaqələrin genişləndirilməsi daxildir.

Xəzərin nadir ekosisteminin qorunması bütün Xəzəryanı dövlətlər üçün müştərək vəzifədir

Oktyabrın 9-da Türkmenistanın Türkmenbaşı şəhərində Xəzər Ekoloji Sammitinin geniş tərkibdə iclası keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə çıxış edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxış edərkən dedi:

Hörmətli Sərdar Qurbanquliyev, Hörmətli sammit iştirakçıları.

İlk növbədə, Xəzər Ekoloji Sammitinin keçirilməsi təşəbbüsünə görə Türkmenistan Prezidentinə təşəkkürümü bildirirəm. Əminəm ki, sammit Xəzər dənizinin ekoloji problemlərinin həllində bizim qarşılıqlı fəaliyyətimizin möhkəmlənməsinə kömək edəcək.

Xəzər dənizi əsrlər boyu ölkələrimizi və xalqlarımızı birləşdirir. Bu gün Xəzərin iqtisadi və strateji əhəmiyyəti daha da artır. Xəzərdən mühüm nəqliyyat və enerji marşrutları keçir, iri beynəlxalq layihələr reallaşdırılır. Belə olan şəraitdə Xəzərin sülh, sabitlik və konstruktiv tərəfdaşlıq məkanı kimi qorunması prinsiplər dərəcədə vacibdir. Bu, bütün Xəzəryanı dövlətlərin maraqlarına cavab verir və əməkdaşlığımızın daha da inkişafı üçün zəruri şərait yaradır.

Eyni zamanda, onun ekoloji vəziyyətinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Xəzərin nadir ekosisteminin qorunması bütün Xəzəryanı dövlətlər üçün müştərək vəzifədir. Ötən illər ərzində ölkələrimiz tərəfindən geniş müqavilə-hüquqi baza yaradılıb. Azərbaycan demək olar ki, bütün beşərəfli beynəlxalq hüquqi sənədlərin iştirakçısıdır. 2018-ci ildə imzalanmış “Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında” Konvensiya tarixi əhəmiyyətə malikdir. Bu, Xəzəryanı beş dövlətin uzun illər apardıqları birgə işin nəticəsidir.

Aydın ki, Xəzərin ən ciddi problemlərindən biri onun dayazlaşmasıdır. Xəzər dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi artıq uzun illərdir davam edir. Təəssüf ki, bu proses son vaxtlar nəzərəcarpacaq dərəcədə sürətlənib və vəziyyət pisləşməkdə davam edir. Dəniz aktivatoriyasının əhəmiyyətli dərəcədə azalması müşahidə olunur. Dəniz səthinin ümumi sahəsi artıq 20 min kvadratkilometrdən çox azalıb. Hazırkı tendensiyanın davam edəcəyi təqdirdə natiqələr fəlakətli xarakter ala bilər. Dayazlaşma problemi yalnız ekoloji meyarla ölçülmür. Dəniz səviyyəsinin azalması ölkələrimizin maraqlarına bəhsə təsir göstərir, sahil rayonlarında insanların həyatına, iqtisadiyyata və nəqliyyata təsir edir. Sahil xəttinin geri çəkildiyini, ekosistemin dəyişdiyini, limanlar və digər sahilərin infrastrukturunu işində problemlərin yandığını görürük. Xəzərin səviyyəsinin aşağı düşməsi səbəbindən təkcə dənizin Azərbaycan hissəsində təxminən 30 min hektar quru sahə əmələ gəlib. Hələ 2022-ci ildə Aşqabadda keçiri-

lən altıncı Xəzər Sammitində Xəzər dənizinin dayazlaşması kontekstində bunun səbəblərini müəyyən etmək və dəniz səviyyəsinin daha da aşağı düşməsinin qarşısını almaq üçün tədbirlər görmək məqsədilə xüsusi ekspert qrupları yaratmağı təklif etmişdik. Ötən illər bu təşəbbüsün aktuallığını təsdiqlədi. Problemin ümumi müzakirəsindən əməkdaşlıq və qərarların icrasına nəzarət üçün daimi fəaliyyət göstərən mexanizmin yaradılmasına keçməliyik. Hər şeydən əvvəl Xəzər dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsinə təsir edən amillərin bütün kompleksini müəyyənəndirməliyik və vəziyyətin gələcək inkişafının obyektiv elmi qiymətləndirilməsinə malik olmalıyıq.

Aydın ki, Xəzərin səviyyəsinin aşağı düşməsi yalnız iqlim dəyişmələri ilə bağlı deyil. Əsas səbəblərdən biri çay axınının azalması və təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı antropogen amillərdir. Bununla yanaşı, baş verən dəyişikliklərin potensial uzunmüddətli nəticələrinin qiymətləndirilməsi və artıq bu gün qərarlar qəbul edilərkən onların nəzərə alınması bi-

zim üçün vacibdir. Belə bir yanaşma zəruri tədbirləri vaxtında həyata keçirməyə və dəniz səviyyəsinin daha da aşağı düşməsinin nəticələrini minimuma endirməyə imkan verəcək. Hesab edirik ki, zəruri hüquqi baza, elmi potensial və qarşılıqlı fəaliyyət təcürbəsi konkret praktiki nəticələrə nail olmaq üçün güclü təməl yaradacaq. Xəzər bizim ümumi sərvətimizdir. Onun nadir ekosisteminin qorumaq və gələcək nəsillərə ötürmək bizim ümumi məsuliyyətimizdir. Ümidvaram ki, bugünkü sammit bu yolda mühüm addım olacaq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev İran Prezidenti ilə görüşüb

Oktyabrın 9-da Türkmenistanın Türkmenbaşı şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İran Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkin ilə görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı Azərbaycan və İran prezidentlərinin görüşləri və telefon danışqları məmnunluqla

xatırlandı, bu yaxınlarda Azərbaycan nümayəndə heyətinin İran İslam Respublikasına səfəri və aparılmış müzakirələr qeyd olundu.

Prezident Məsud Pezeşkin ölkələrimiz arasında tarixi dostluq və qohumluq əlaqələrinin olduğunu deyərək, İranda baş verən hadisələr zamanı dost və mehriban qonşu ki-

mi Azərbaycanın mövqeyinin yüksək qiymətləndirildiyini bir daha bildirdi.

Dövlətimizin başçısı İranın qeyri-üzv dövlət kimi “MDB plus” formatında ilk dəfə iştirakına toxundu.

Görüşdə Ağbənd-Kələlə layihəsinin icrası ilə əlaqədar işlərin yekunlaşma mərhələsində olduğu məmnunluqla qeyd edildi.

Söhbət əsnasında vurğulandı ki, Qırğızstanın paytaxtı Bişkekdə dövlət başçıların sonuncu görüşü zamanı ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı müzakirə olunan məsələlərin həyata keçirilməsi istiqamətində iki ölkənin aidıyyəti qurumları fəaliyyətini davam etdirir.

Mərkəzi Asiya-Azərbaycan: İqtisadi əməkdaşlığın yeni dövrü

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında münasibətlər son illərdə daha geniş regional əməkdaşlıq arxitekturasına çevrilməkdədir. Siyasi dialoqun güclənməsi ilə yanaşı, iqtisadi maraqların, nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının, enerji resurslarının və yeni investisiya layihələrinin əlaqələndirilməsi Azərbaycanla Mərkəzi Asi-

yanı bir-birinə getdikcə daha sıx bağlamaqdadır. Son illərdə region ölkələrinin Azərbaycanla Azərbaycanın dövlət başçısının Mərkəzi Asiyaya qarşılıqlı səfərləri yüksəksoviyeyli münasibətləri daha da möhkəmləndirərək strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatdırıb. Ümumilikdə son illərdə Azərbaycan bu regiona oktyabrın 8-də Türkmə-

nistandakı tədbir də daxil olmaqla 17 səfər həyata keçirib. Qardaş ölkələrin liderləri isə Azərbaycanda 26 dəfə səfərdə olublar. Bütün bu səfərlər münasibətlərin dinamikasından və yaxınlığından daha yaxşı xəbər verir, həmçinin göstərir ki, bu gün Mərkəzi Asiya və Azərbaycan artıq vahid geosiyasi, geoiqtisadi məkana çevrilib.

Ticarət dövriyyəsi 50 faizdən çox artıb

Oktyabrın 8-də Türkmənistanda keçirilən Azərbaycan və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət görüşü bu baxımdan "C5" formatından "C6" formatına adlayan qurumun mühüm siyasi platforma kimi nüfuz və potensialını nümayiş etdirdi. Məşvərət görüşü tərəfdaş ölkələrlə münasibətləri yeni istiqamətlər üzrə daha da inkişafını və gündəliyin prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Tədbirdə verilən mesajlardan da göründüyü kimi

tərəflər arasında iqtisadi əlaqələr durmadan artır, iqtisadi inteqrasiya genişlənərək yeni şəxələr alır.

Prezidenti İlham Əliyevin xatırladığı kimi iqtisadi-ticarəti əməkdaşlıq güclənir, qarşılıqlı investisiyalar artır və birgə layihələr həyata keçirilir. Ötən il Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi 50 faizdən çox artıb. Əmtəə mübadiləsinə enerji və sənaye məhsulları ilə yanaşı, qeyri-neft mallarının dinamikasında müşahidə edilən müsbət mübadilələr

bölgədə ticarətin həm tempini artırır, həm də strukturunu genişləndirir. İqtisadi-ticarəti əlaqələrin genişlənməsində investisiya şirkətlərinin də payı əhəmiyyət daşıyır. Hazırda ölkəmizdə Mərkəzi Asiya ölkələrinin kapitalı ilə 400-dən çox şirkət aktiv şəkildə fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında ikitərəfli investisiya proqramları çərçivəsində qarşılıqlı sərmayə qoyuluşları da son illərdə artmaqdadır və bu prosesdə investisiya fondlarının rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, respublikamız Qırğızıstan, Özbəkistan və

Qazaxıstanla müştərek investisiya fondları təsis edib. Həmin təsisatlar aqrar-sənaye kompleksi, energetika, bağçılıq, tekstil, tu-

rizm və digər sahələr üzrə prioritet layihələrində investisiyalar yatırmağı təşviq edir.

"Altı iqtisadiyyat - bir məhsul" formulu

"C6" formatının iqtisadi hədəfləri çoxistiqamətli və müasir rəqəmsal transformasiyaya keçidə əsaslanır. Belə ki, tərəflər süni intellekt, rəqəmsal maliyyə və "yaşıl iqtisadiyyat" quruculuğunda daha fəal əlaqə qurmaq niyyətindədir. Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin sələndirdiyi kimi yeni iqtisadi şərait Mərkəzi Asiya dövlətləri və Azərbaycan süni intellektdən istifadəyə dair platformanın qurulmasını labüd edir və bu sahədə birgə Bəyannamənin hazırlanması nəzərdən keçirilir. Bundan başqa, Mərkəzi Asiya və Azərbaycanın vahid elektron ticarət platformasını yaratılmasını planlaşdırılır ki, bu, biznes subyektlərinin regionda istehsal və ixrac imkanlarını təşviq edərək bazarlara geniş çıxışını təmin etmiş olacaq. Həmçinin, sə-

naye kooperasiyasının gücləndirilməsi üçün ölkələr arasında resurs potensialı güclüdür. Bu isə birgə müəssisələrin, sənaye komplekslərinin yaradılması və təbii ehtiyatların emalının həyata keçirilməsi üçün geniş imkanlar deməkdir.

Məşvərət görüşündə diqqətçəkən digər iqtisadi təşəbbüs "Altı iqtisadiyyat - bir məhsul" formuludur. Bu ideya "C6" ölkələrindəki müəssisələrini vahid istehsal zəncirində birləşdirməklə, vahid məhsul brendini formalaşdırmaqla bilər. Bu və digər təşəbbüslərin gerçəkləşməsi istiqamətində daha geniş müzakirələrin aparılması məqsədilə 2027-ci ildə Özbəkistanın Xivə şəhərində "Mərkəzi Asiya - Azərbaycan" Biznes forumunun keçirilməsi nəzərdə tutulur.

E.CƏFƏRLİ

"Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsi Xəzər-Asiya bölgəsini birləşdirəcək

Energetika sahəsində əməkdaşlıq müasir geoiqtisadi fraqmentasiyalar fonunda daha da möhkəmlənir və Mərkəzi Asiyanın resurslarının Azərbaycan üzərindən beynəlxalq bazarlara nəqlinin həcmi artır. "Yaşıl enerji" gündəliyi də öz axarı ilə inkişaf edir. Azərbaycanın Avropaya yaşıl elektrik enerjisinin ötürülməsi məqsədilə Qara dəniz, həmçinin Türkiyə istiqamətində inkişaf etdirdiyi enerji bağlantıları Mərkəzi Asiyadan Avropaya uzanan daha geniş "yaşıl enerji" marşrutunu formalaşdırmaqdadır. Bu istiqamətdə inşa edilən digər nəhəng layihə - "Mərkəzi Asiya-Azərbaycan Yaşıl Enerji Dəhlizi" strateji əhəmiyyəti ilə seçilir. Eləcə də "Rəqəmsal İpək Yolu" layihə-

niz, həmçinin Türkiyə istiqamətində inkişaf etdirdiyi enerji bağlantıları Mərkəzi Asiyadan Avropaya uzanan daha geniş "yaşıl enerji" marşrutunu formalaşdırmaqdadır. Bu istiqamətdə inşa edilən digər nəhəng layihə - "Mərkəzi Asiya-Azərbaycan Yaşıl Enerji Dəhlizi" strateji əhəmiyyəti ilə seçilir. Eləcə də "Rəqəmsal İpək Yolu" layihə-

si Xəzər-Asiya bölgəsini birləşdirəcək. Dənizin dibi ilə çəkilən 380 km uzunluğunda sualtı mobil kommunikasiya xətti 400 terabit/s-ə qədər yüksək sürətli internet bağlantısının qurulmasını təmin edəcək. Nəticədə "Digital Silk Way" Transxəzər xətti Asiya-Azərbaycan-Avropa regionları arasında yeni bağlantıya çevriləcək.

Azərbaycan-Mərkəzi Asiya: Tarixə söykənən və bu günün reallıqları ilə şərtlənən sıx əməkdaşlıq

Əvvəllər Azərbaycanla Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında əlaqələr əsasən ikitərəfli formatda qurulurdu. Hazırda isə qarşılıqlı əlaqələrin dərinləşdirilməsinə daha geniş imkanlar saxlanıb və daha da zənginləşdirilib. Söhbət ölkəmizlə Xəzər digər sahillərində yerləşən dost dövlətlərin eyni bir platformada təmsil olunmalarından gedir. Respublikamız 2025-ci ilin no-

yabr ayında Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 7-ci Məşvərət Görüşündə quruma təmhüquqlu üzv qəbul edilib. Bununla da Azərbaycan və Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında münasibətlər daha geniş regional əməkdaşlıq kontekstində yeni, dərin məzmun qazanıb. Elə bu günlərdə Prezident İlham Əliyev Türkmənistanın Türkmənbaşı şəhərində Azər-

baycan və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət görüşünə qatılıb. "Son illərdə Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə qarşılıqlı fəaliyyəti xeyli genişlənib. Siyasi əlaqələr yüksək səviyyədədir və qarşılıqlı yüksəksoviyeyli səfərlər müntəzəm xarakter alıb", - deyərək dövlətimizin başçısı tədbirdəki çıxışında bildirib.

MDB mühüm regional əməkdaşlıq platformasıdır

İndiki mürəkkəb geosiyasi və geoiqtisadi reallıqlar fonunda regional əməkdaşlığın önəmi heç vaxt olmadığı qədər artıb. Bu baxımdan ayrı-ayrı postsovet ölkələrini bir araya gətirən Müstəqil Dövlətlər Birliyinin (MDB) də rolu getdikcə artır. Bu platforma Azərbaycan da daxil olmaqla yaxın coğrafiyaları bölüşən ölkələr arasında qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsi, iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi, nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının inkişaf etdirilməsi və yeni əməkdaşlıq mexanizmlərinin formalaşması üçün geniş imkanlar açır. O cümlədən onilliklər ərzində formalaşan əməkdaşlıq əlaqələri, hazır təchizat mexanizmi, tanış bazarlar, humanitar bağlar və digər amillər münasi-

bətlərin intensivləşməsinə güclü impuls verir.

Əməkdaşlıq əlaqələrinin istiqamətlərinə gəldikdə isə, bunlar çox genişdir. Rusiya, Azərbaycan, Belarus, Mərkəzi Asiya ölkələri kimi üzv dövlətlərin geniş iqtisadi potensialı MDB daxilində əməkdaşlığın möhkəmlənməsində mühüm rol oynayır. "Son illərində MDB siyasi dialoqun aparılması, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün ehtiyac duyulan platforma kimi özünü təsdiqləyib", - deyərək Prezident İlham Əliyev MDB Dövlət Başçıları Şurasının bu günlərdə Türkmənistan da baş tutan məhdud tərkibdə iclasında çıxışı zamanı bildirib.

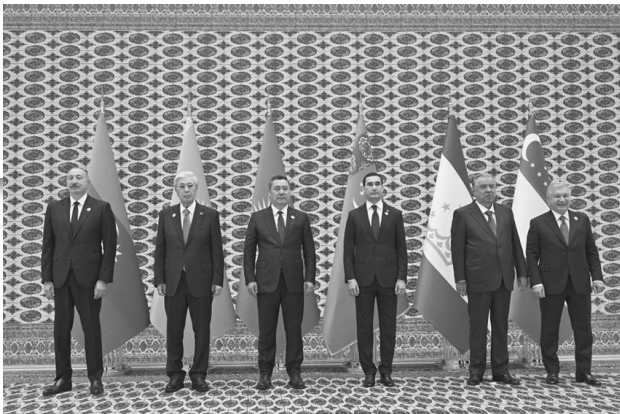
Daha sıx inteqrasiyanı şərtləndirən mühüm amillər

Azərbaycanla Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında münasibətlər xüsusi xarakter daşıyır. Bu ölkələri çoxəsrlik ortaq tarix, mənəvi və mədəni irs, qardaşlıq, dostluq, həmrəylik birləşdirir. Bu əlaqələr əsrlər boyunca qorunub saxlanıb və daha da zənginləşdirilib. Əlamətdar haldır ki, bu gün tarixdən gələn ənənələrin davam etdirilməsinə həm dövlətlər səviyyəsində güclü siyasi iradə göstərilir, həm də cəmiyyətlər, xalqlar buna böyük istək ortaya qoyurlar.

Eyni zamanda, bu günün reallıqları - geosiyasi və geoiqtisadi müstəvilərdə yaranan çağırışlar ölkələrimizin daha sıx inteqrasiyasını vəz-

keçilməz zərurətə çevirib. Hazırda global miqyasda, o cümlədən də Avrasiyada mürəkkəb proseslər izlənilir. Xüsusilə də iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin istiqamətləri sürətlə dəyişir. Yeni ticarət marşrutlarının axtarılması, enerji resurslarının alternativ istiqamətlər üzrə daşınması və ölkələrin xarici bazarlara çıxış imkanlarını genişləndirmək cəhdləri regionlararası əməkdaşlığın əhəmiyyətini əvvəlkindən daha da artırır. Bu prosesdə Xə-

zər hövzəsi xüsusi mövqeyə malikdir. Çünki bu məkən Şərqlə Qərbi birləşdirən mühüm coğrafi xətt olmaqla yanaşı, Mərkəzi Asiya ilə Cənubi Qafqaz arasında iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. Xəzər vasitəsi ilə coğrafi bağlılıq ölkələrimiz üçün böyük üstünlük deməkdir. Yaxşı haldır ki, həm Azərbaycan, həm də Mərkəzi Asiya dövlətləri Transxəzər marşrutunun (Orta Dəhlizin) inkişafına güclü siyasi iradə nümayiş etdirirlər. Ölkələrn sıx əməkdaşlığı Xəzər hövzəsi regionunun Avrasiyada mühüm bağlantı məkanına çevrilməsi üçün geniş perspektivlər açır.

Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət Görüşü formatı ilk dəfə 2018-ci ildə Qazaxıstanın Astana şəhərində keçirilib. İndiyədək 7 rəsmi və 1 qeyri-rəsmi görüşün keçirilməsi bu

ricilərindən biri olub.

Bu günlərdə Türkmənbaşıda keçirilən sonuncu görüşün mühüm nəticələrindən biri dövlət başçıları 8-ci Məşvərət Görüşü formatı ilə sənədə imza atmaları oldu. "Azərbaycan Respublikası və Mərkəzi

Regional əməkdaşlığın genişlənməsində yeni mərhələ

platformanın region dövlətləri arasında siyasi dialoqun və əməkdaşlığın mühüm mexanizmlərindən birinə çevrildiyini göstərir. Azərbaycanın bu formata təmhüquqlu şəkildə qoşulması isə regional əməkdaşlığın coğrafiyasının genişlənməsində yeni mərhələ yaradıb.

Azərbaycanın Məşvərət Görüşü formatı ilə əlaqələri təmhüquqlu iş-

tirək qərarından əvvəl də ardıcıl şəklə inkişaf edib. Prezident İlham Əliyev 2023-cü ildə Düşənbədə keçirilən 5-ci, 2024-cü ildə isə Astana da keçirilən 6-cı Məşvərət Görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak və çıxış edib. Bu iştirak Azərbaycanın Mərkəzi Asiya dövlətləri ilə siyasi dialoqa və regional əməkdaşlıq proseslərinə artan marağının göstə-

Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət görüşünün Birgə Bəyannatı"nın və "Azərbaycan Respublikası və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət görüşünün tənzimləyici sənədləri haqqında Qərar"ın əhəmiyyəti ondadır ki, dövlət başçıları 8-ci Məşvərət görüşünün siyasi iradəsi sənədləşdirilir və əməkdaşlığın institusional çərçivəsi möhkəmləndirilir.

Prezident İlham Əliyevin tədbirə qatılmasından böyük məmnunluqlarını ifadə ediblər. Qeyd edək ki, Azərbaycanla böyük inam və hörmətin əlaməti olaraq quruma növbəti il üçün sədrlik respublikamıza keçib. Bu münasibətlə Prezident İlham Əliyev təbriklərini çatdıraraq Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov deyib: "Əminəm ki, Azərbaycanın sədrliyi birgə fəaliyyətimizə və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın inkişafına yeni təkan verəcəkdir".

Mübariz ABDULLAYEV

Azərbaycan diqqət mərkəzində

Azərbaycanın Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 8-ci Məşvərət Görüşü formatı ilk dəfə 2018-ci ildə Qazaxıstanın Astana şəhərində keçirilib. İndiyədək 7 rəsmi və 1 qeyri-rəsmi görüşün keçirilməsi bu

olacağına böyük inam bəslədiklərini diqqətə çatdırıblar. "Bu gün Mərkəzi Asiya və Azərbaycan haqlı olaraq Avrasiyada inkişaf və geosiyasi qarşılıqlı fəaliyyət mərkəzləri hesab olunur", - deyərək Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev vurğulayıb.

Həmçinin digər dost ölkələrin dövlət başçıları da çıxışlarında Azərbaycanın qurumda təmhüquqlu üzv kimi təmsil olunmasından və

35 ildə keçilən yol

Bu il Müstəqil Dövlətlər Birliyi 35 illiyini qeyd edir. Qurum yarandığı gündən üzv dövlətlər arasında siyasi, iqtisadi və humanitar əlaqələrin qorunması və inkişaf etdirilməsi məqsədilə fəaliyyət göstərir. Təşkilatın əsas məqsədlərindən biri dövlətlər arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq üçün platforma yaratmaq, ortaq maraqların qarşılanması, müzakirəsinin təmin etməsi və müxtəlif sahələrdə əlaqələndirilməsi fəaliyyət həyata keçirməkdir. Bu baxımdan MDB çərçivəsində dövlət başçıları səviyyəsində keçirilən görüşlər yalnız fikir mübadiləsi platforması deyil, həm də gələcək əməkdaşlıq istiqamətlərinin müəyyənləşdirildiyi mühüm siyasi mexanizm rolunu oynayır.

O cümlədən MDB Dövlət Başçıları Şurasının bu günlərdə Türkmənistan da baş tutan iclası təşkilatın qarşısındakı dövr üçün fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm platforma kimi çıxış edir. Sammitdə 2027-ci ildə MDB-də sədrlik məsələsi, Dövlət Başçıları Şurasının növbəti iclasının Özbəkistanda keçirilməsi, MDB-nin yaranmasının 35 illiyi ilə əlaqədar dövlət başçıları 8-ci Məşvərət Görüşü formatı ilə sənədə imza atmaları oldu. "Sosial inkişaf və həyat keyfiyyəti ili", 2029-cu ilin isə "Nəqliyyat bağlılığı ili" elan edilməsi kimi məsələlər müzakirə olundu. Bu təşəbbüslər MDB-nin yalnız siyasi diaaloq platforması deyil, həm də sosial-iqtisadi inkişaf istiqamətlərində əməkdaşlıq mexanizmi kimi rolunu gücləndirir. "Sosial inkişaf və həyat keyfiyyəti ili" təşəbbüsü əhalinin rifahının yüksəldilməsi, sosial siyasətin təkmilləşdirilməsi, səhiyyə və təhsil sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. "Nəqliyyat bağlılığı ili" təşəbbüsü isə regionun nəqliyyat-kommunikasiya şəbəkəsini genişləndirmək, tranzit potensialını artırmaq və yeni logistika marşrutları formalaşdırmaq üçün mühüm imkanlar açacaq.

Elə dövlətlər var ki, onların üzv olduqları təşkilatlarda fəaliyyətli yalnız ayrı-ayrı tədbirlərdə umacaqlarını dilə gətirmələri və yardım istəmələri ilə məhdudlaşır. Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçiliyi isə tamam fərqli rəqəmsal diqqət çəkir. Ölkəmiz indiyə-

Azərbaycanın regional əməkdaşlığa verdiyi sanballı töhfələr

dək üzv olduğu bütün beynəlxalq təşkilatların funksionallığının artmasında mühüm rol oynayıb.

Bu cəhətdən Azərbaycan-MDB münasibətləri də istisna deyil. İndiyədək respublikamız qurumun bir sıra tədbirlərinə uğurla ev sahibliyi edib. Respublikamızda istehsal olunan yük-

sək keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları MDB bazarında yaxşı tanınır və gözəlinir. Azərbaycanın MDB məkanı üçün ən böyük üstünlüklərdən biri də ölkəmizin geniş nəqliyyat-logistika imkanları ilə bağlıdır. Qısa müstəqillik tarixində müasir nəqliyyat infrastrukturunu quran respublikamız Şimal-Cənub və Şərq-Qərb beynəlxalq dəhlizləri boyunca etibarlı tranziti təmin edir və MDB-yə üzv dövlətlər də bu imkanlardan geniş şəkildə bəhrələnilir.

Azərbaycan MDB daxilində humanitar əlaqələrin genişlənməsinə də böyük önəm verir. MDB Humanitar Əməkdaşlıq Şurasının 2024-cü ilin 8 oktyabr tarixli qərarına əsasən, Laçın şəhəri 2025-ci ildə "MDB-nin mədəniyyət paytaxtı" elan olunub. Ötən il Laçında keçirilən genişmiqyaslı tədbirlər qonaqlarımıza bu bölgənin zəngin və qədim tarixi ilə daha yaxından tanış olmalarına imkan verib.

Ötən il sentyabrın 28-dən oktyabrın 8-dək ölkəmiz III MDB Oyunlarına böyük uğurla ev sahibliyi edib. 11 gün ərzində əsl idman bayramı yaşanıb. Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, bu cür genişmiqyaslı təşəbbüslər idmanın hədəflərindən kənara çıxır. Onlar xalqlar arasında möhkəm dostluq körpüsünü qurur.

Ölkəmiz 2027-ci ildə MDB-də həmsədr, 2028-ci ildə isə sədr statusunda fəaliyyət göstərəcək. Bütün bunlar Azərbaycanın regional əməkdaşlığa verdiyi böyük önəmin təzahürüdür.

Mübariz FEYİZLİ

Milli maraqlardan strateji tərəfdaşlıqlara

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev partiyanın VIII Qurultayında Azərbaycanın son onilliklər ərzində keçdiyi tarixi inkişaf yoluna, dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi istiqamətində əldə olunmuş mühüm nailiyyətlərə, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin bərpasından sonra yaranmış yeni siyasi reallıqlara, beynəlxalq münasibətlər sistemində baş verən mühüm dəyişikliklərə və qarşıda dayanan dövlətçilik vəzifələrinə ətraflı nəzər saldı. Xarici siyasət məsələlərinə toxunan dövlət başçısı Azərbaycanın beynəlxalq mövqələrinin möhkəmləndiyini, müxtəlif dövlət və təşkilatlarla əməkdaşlığın genişləndiyini, Mərkəzi Asiya ilə əlaqələrin yeni səviyyəyə yüksəldiyini, D-8, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa İttifaqı, Çin və ABŞ ilə münasibətlərin mühüm istiqamətlər üzrə inkişaf etdiyini diqqətə çatdırdı. Eyni zamanda, müasir beynəlxalq münasibətlərdə strateji düşüncənin və milli maraqlara əsaslanan siyasətin əhəmiyyətini xüsusi vurğuladı. Azərbaycanın xarici siyasətinin bugünkü mənzərəsini anlamaq üçün ilk növbədə ölkənin keçdiyi tarixi yolu nəzərə almaq lazımdır. Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycan həm daxili siyasi böhran, həm iqtisadi çətinliklər, həm də hərbi təhdidlərlə üz-üzə qalmışdı. Xarici siyasətin qarşısında duran əsas məsələlərdən biri dövlətin beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyini möhkəmləndirmək, ölkənin müstəqilliyini qorumaq və milli maraqları müdafiə etmək idi.

1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı ilə dövlət idarəçiliyində sabitliyin təmin olunması xarici siyasətinin də daha sistemli şəkildə qurulmasına imkan yaratdı. Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərini inkişaf etdirdi, müxtəlif dövlətlərlə əlaqələr qurdu və ölkənin regional əhəmiyyətini artıran iqtisadi layihələrə xüsusi diqqət yetirdi. Enerji siyasəti bu strategiyanın mühüm istiqamətlərindən birinə çevrildi. “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasını sürətləndirməklə yanaşı, ölkənin beynəlxalq mövqələrinin möhkəmlənməsinə də təsir göstərdi. 2003-cü ildən etibarən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu siyasətin davam etdirilməsi Azərbaycanın xarici əlaqələrinin coğrafiyasını daha da genişləndirdi. Xarici siyasətin iqtisadi, enerji, nəqliyyat, təhlükəsizlik və humanitar istiqamətləri bir-birini tamamlayan vahid xətt üzrə inkişaf etdi. Azərbaycan bir tərəfdən regional məsələlərdə fəal mövqə nümayiş etdirdi, digər tərəfdən müxtəlif güc mərkəzləri ilə münasibətlərini qarşıdurma məntiqindən uzaq, qarşılıqlı maraqlara əsaslanan əməkdaşlıq üzərində qurdu.

Bu siyasətin mühüm xüsusiyyətlərindən biri Azərbaycanın öz milli maraqlarını xarici siyasətin mərkəzinə yerləşdirməsidir. Ölkənin beynəlxalq münasibətlərdə müxtəlif tərəfdaşlarla əməkdaşlıq etməsi vahid siyasi istiqamətə bağlanmış anlayışa gəlmir; əksinə, Azərbaycan müxtəlif dövlətlərlə münasibətlərini onların hər biri ilə mövcud imkanlar və qarşılıqlı maraqlar əsasında inkişaf etdirir. Bugünkü müəkkəb beynəlxalq şəraitdə belə yanaşmanın əhəmiyyəti daha aydın görünür. Dünyanın müxtəlif regionlarında geosiyasi rəqabətin güclənməsi, hərbi-siyasi qarşıdurmaların artması, enerji və nəqliyyat marşrutları uğrunda rəqabətin kəskinləşməsi xarici siyasət qarşısında daha mürəkkəb seçimlər yaradır. Azərbaycan isə öz xarici siyasətində emosional yanaşmadan çox

Yeni geosiyasi xəritədə Azərbaycanın xarici siyasəti

uzunmüddətli milli maraqlara əsaslanan düşüncəni önə çıxarır. Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışında da strateji düşüncənin və emosional siyasətdən uzaq durmağın əhəmiyyəti xüsusi vurğulandı.

Azərbaycanın xarici siyasətində Mərkəzi Asiyanın xüsusi yer tutması da son illərin mühüm reallıqlarındandır. Tarixi, mədəni və dil bağları ilə yanaşı, nəqliyyat, enerji, ticarət və investisiya sahələrində artan əməkdaşlıq Azərbaycanla Mərkəzi Asiya dövlətləri arasında münasibətləri daha geniş məzmunlu zənginləşdirib. Azərbaycanın Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının Məşvərət Görüşündə iştirakı əlaqələrin siyasi səviyyəsinin yüksəldiyini göstərən mühüm hadisələrdən biridir. Bu münasibətlər yalnız ikitərəfli əlaqələrlə məhdudlaşmır. Azərbaycan Xəzər dənizi üzərindən Mərkəzi Asiyaya Avropa ilə birləşdirən nəqliyyat və kommunikasiya imkanlarının inkişafında mühüm rol oynayır. Bakı limanı, dəmir yolları və digər infrastruktur layihələri ölkənin tranzit əhəmiyyətini artırır. Beləliklə, coğrafi mövqenin özü xarici siyasətin iqtisadi və geosiyasi alətinə çevrilir.

Azərbaycanın D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatında iştirakı da xarici siyasətin yeni istiqamətlərindən biridir. İslam dünyasının və inkişaf etməkdə olan ölkələrin birləşdiyi bu platformada Azərbaycanın iştirakı ölkənin iqtisadi və siyasi əlaqələrinin daha geniş coğrafiyada inkişafına imkan verir. Eyni zamanda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycanla üzv dövlətlər arasında əməkdaşlıq da xarici siyasətin mühüm istiqamətlərindən olaraq qalır. Avropa istiqamətində münasibətlər də Azərbaycanın xarici siyasətinin mühüm hissəsidir. Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq yalnız enerji sahəsi ilə məhdudlaşmır, nəqliyyat, ticarət, investisiya, rəqəmsal transformasiya və digər sahələrdə əlaqələrin genişlənməsi Azərbaycan-Avropa münasibətlərinə daha çoxşaxəli məzmun verir. Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı rol isə bu əlaqələrin mühüm iqtisadi və strateji dayaqlarından biridir.

Azərbaycanın Çinlə münasibətləri də son illərdə yeni məzmun qazanıb. Çin global iqtisadiyyatın ön mühüm

mərkəzlərindən biridir və onun Avropa ilə əlaqələrində Azərbaycan mühüm coğrafi mövqeyə malikdir. Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı, ticarət əlaqələri və investisiya imkanları iki ölkə arasında əməkdaşlığın iqtisadi əsaslarını genişləndirir. Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışında Çinlə strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin əhəmiyyətinə də toxunulması bu istiqamətin Azərbaycanın xarici siyasətindəki yerini göstərir.

ABŞ-la münasibətlər də Azərbaycanın xarici siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biridir. İki ölkə arasında əlaqələr enerji, təhlükəsizlik, iqtisadiyyat, regional məsələlər və digər sahələri əhatə edir. Azərbaycanın öz milli maraqları əsasında ABŞ ilə əməkdaşlıq etməsi ölkənin xarici siyasətinin çoxşaxəli xarakterini nümayiş etdirir. Burada mühüm məsələ müxtəlif dövlətlərlə münasibətlərin bir-birinə qarşı qoyulmamasıdır. Azərbaycanın xarici siyasətinin özünəməxsusluğu da məhz bu xüsusiyyətdə görünür. Bakı müxtəlif tərəfdaşlarla əməkdaşlığı hər hansı bir dövlətə qarşı yönəlməmiş blok siyasətinə çevirmədən konkret maraqlar və qarşılıqlı fayda əsasında qurmağa çalışır. Bu yanaşma ölkənin regional və global proseslərdə manevr imkanlarını genişləndirir.

Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyinin güclənməsində enerji siyasətinin də xüsusi rolu var. Xəzərin enerji ehtiyatlarının dünya bazarlarına çıxarılması ilə başlayan proses sonrakı illərdə Avropanın enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın iştirakını genişləndirdi. Neft və qaz layihələri ilə yanaşı yaşıl enerji istiqamətində yeni təşəbbüslərin meydana çıxması Azərbaycanın enerji diplomatiyasına yeni məzmun gətirir. Enerji amili xarici siyasətdə yalnız iqtisadi gəlir mənbəyi kimi çıxış etmir. Enerji infrastrukturunu ölkələri bir-birinə bağlayır, uzunmüddətli əməkdaşlıq yaradır və qarşılıqlı maraqlar formalaşdırır. Azərbaycan üçün də enerji layihələri Avropa, Türkiyə, Mərkəzi Asiya və digər tərəfdaşlarla münasibətlərin inkişafında mühüm platformaya çevrilib.

Nəqliyyat sahəsində baş verən dəyişikliklər isə Azərbaycanın geosiyasi rolunu daha da genişləndirir. Şərq-Qərb və Şimal-Cənub istiqamətlərində forma-

laşan marşrutlar Azərbaycanın coğrafi mövqeyini real iqtisadi üstünlüyə çevirir. Ölkə yalnız öz ərazisindən keçən yük axınlarından gəlir əldə edən tranzit məkanı kimi yox, müxtəlif regionları birləşdirən logistika və kommunikasiya mərkəzi kimi çıxış edir. Bu proses Azərbaycanın xarici siyasətinin iqtisadi əsaslarını gücləndirir. Nəqliyyat və enerji layihələrində iştirak edən ölkələr arasında qarşılıqlı iqtisadi maraqlar artdıqca siyasi əlaqələrin də daha sabit əsaslar üzərində inkişaf etməsi üçün zəmin yaranır. Beləliklə, iqtisadi əməkdaşlıq xarici siyasətin tamamlayıcı alətinə çevrilir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası xarici siyasətin məzmununda da mühüm dəyişiklik yaradıb. İşğal dövründə ölkəmizin xarici siyasətinin başlıca vəzifələrindən biri nəqişənin mahiyyətinə yönəltmək və ərazi bütövlüyünün bərpasına nail olmaq idi. Bu gün isə ölkə artıq postmünaqişə mərhələsində yeni regional reallıqların formalaşmasında fəal iştirak edir.

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası da bu baxımdan yalnız daxili quruculuq layihəsi deyil. Regionda yolların, hava limanlarının, enerji və kommunikasiya sistemlərinin yaradılması Azərbaycanın regional əlaqələrini genişləndirir. Zəngəzur istiqamətində kommunikasiya imkanlarının inkişafı isə gələcəkdə Azərbaycanı regionun mühüm nəqliyyat qovşaqlarından birinə çevirəcək proseslərin tərkib hissəsidir. Xarici siyasətin uğurla həyata keçirilməsi üçün daxili güc də vacibdir. Prezident İlham Əliyevin qurultayda vurğuladığı kimi, Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyinin möhkəmlənməsinin arxasında güclü iqtisadiyyat, hərbi potensial və dövlətin müstəqil qərar qəbul etmək imkanları dayanır. İqtisadi müstəqillik xarici siyasətdə manevr imkanlarını artırır, hərbi güc isə ölkənin təhlükəsizliyinin etibarlı təminatlarından biri kimi çıxış edir. Bu baxımdan xarici siyasəti ölkənin daxili inkişafından ayrı təəvvür etmək mümkün deyil. Güclü iqtisadiyyat beynəlxalq layihələrdə iştirak imkanlarını artırır, güclü ordu təhlükəsizlik risklərini azaldır, inkişaf etmiş insan kapitalı isə diplomatiya və beynəlxalq əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradır. Dövlətin beynəlxalq

xalq çəkisi onun daxili potensialı ilə bir-başə əlaqəlidir.

Müasir dünyada heç bir dövlət bütün risklərdən tam kənarda qala bilməz. Buna görə xarici siyasətdə çeviklik, strateji düşüncə və milli maraqların dəqiq müəyyənəndirilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan öz xarici siyasətinə müxtəlif güc mərkəzləri ilə əlaqələr saxlayaraq regional əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirir və milli maraqlarını beynəlxalq münasibətlər sistemində ardıcıl müdafiə edir. Prezident İlham Əliyevin qurultayda səsləndirdiyi fikirlər Azərbaycanın xarici siyasətinin bu gün hansı istiqamətdə inkişaf etdiyini göstərən mühüm siyasi çərçivə ortaya qoyur: məqsəd müxtəlif tərəfdaşlarla münasibətləri genişləndirmək, beynəlxalq mövqələri möhkəmləndirmək, regional əməkdaşlıqda fəal iştirak etmək və bütün bu proseslərdə milli maraqları rəhbər tutmaqdır.

Azərbaycanın qarşısında artıq yalnız regional təhlükəsizliyin təmin olunması vəzifəsi dayanmır. Ölkə enerji, nəqliyyat, ticarət, rəqəmsal inkişaf və yeni texnologiyalar sahəsində global proseslərin də iştirakçısına çevrilir. Bu dəyişiklik Azərbaycanın xarici siyasətinin coğrafiyasını və məzmununu genişləndirir. Bakıdan müxtəlif istiqamətlərə uzanan diplomatik əlaqələr, enerji xətləri, nəqliyyat dəhlizləri və iqtisadi tərəfdaşlıqlar əslində vahid bir dövlətçilik strategiyasının müxtəlif istiqamətləridir. Azərbaycanın coğrafi mövqeyi yalnız xaritədə yerləşən məkan deyil; düzgün siyasət və iqtisadi imkanların genişləndirilməsi beynəlxalq çəkisini artırır, məzmununu genişləndirir. Ölkəmizin son illər əldə etdiyi nəticələr göstərir ki, xarici siyasətin gücü yalnız beynəlxalq görüşlərin və sənədlərin sayı ilə ölçülmür, əsas məsələ dövlətin öz milli maraqlarını qoruyaraq müxtəlif tərəfdaşlarla əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirər bilməsidir. Bu gün Azərbaycan ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin etmiş, iqtisadi imkanlarını genişləndirən, hərbi gücünü qoruyan, enerji və nəqliyyat layihələrində fəal iştirak edən və beynəlxalq münasibətlər sistemində öz mövqeyini daha da möhkəmləndirən dövlətdir. Qarşıdakı mərhələdə bu imkanların daha geniş regional və global əməkdaşlığa çevrilməsi xarici siyasətin mühüm istiqamətlərindən biri olaraq qalır.

Azərbaycanın xarici siyasətinin mahiyyətini bir cümləylə ifadə etmək lazım gələrsə, bu, müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq edərək milli maraqlardan kənara çıxmamaq prinsipidir. Dünyanın geosiyasi mənzərəsi dəyişir, tərəfdaşlıqların məzmunu yenilənir, yeni iqtisadi və təhlükəsizlik reallıqları meydana çıxır. Belə bir şəraitdə Azərbaycanın öz siyasi iradəsini, iqtisadi imkanlarını və beynəlxalq tərəfdaşlıqlarını bir araya gətirməsi ölkənin qarşısında daha geniş imkanlar açır. Bu siyasətin mərkəzində isə Azərbaycanın müstəqilliyi, təhlükəsizliyi və milli maraqları dayanır. Ölkənin keçdiyi yol göstərir ki, beynəlxalq münasibətlərdə öz sözünü demək üçün ilk növbədə öz gücünə arxalanmaq, sonra isə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan tərəfdaşlıqlar qurmaq lazımdır. Azərbaycan bu xətti dövlətçilik strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biri kimi davam etdirir.

*Kəramət Qənbərov,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
yanında Dövlət İdarəçilik
Akademiyasının əməkdaşı*

Vətən müharibəsinin 14-cü günü 10 oktyabr 2020-ci il

- Azərbaycan Ordusunun hücum əməliyyatı nəticəsində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, 13 tankı, 4 ədəd BM-21 “Qrad” yaylım atəşli reaktiv sistemi, 6 ədəd D-20 və D-30 topu, 3 ədəd 2S3 “Akasiya” özuyeri-yən artilleriya qurğusu, 2 ədəd M55 “Zastava” zenit qurğusu, 2 radiolokasiya stansiyası və radioelektron mübarizə vasitələri dəqiq atəşlə məhv edilib. Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.
- Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiyanın RBK televiziya kanalına müsahibə verib.
- Müdafiə Nazirliyi: Humanitar atəşəks rejiminə əməl etməyən Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Tuğ kodu istiqamətindən Hadrut qəsəbəsi, Aragöl və Banazur istiqamət

mətlərindən Cəbrayıl istiqamətində hücumə cəhd göstərüb. Bölmələrimizin qabaqlayıcı tədbirləri nəticəsində xeyli sayda canlı qüvvə və döyüş texnikası itirən düşmən geri çəkilməyə məcbur edilib. Müdafiəni düzgün təşkil edən bölmələrimiz düşmənin irləməsinin qarşısını alaraq onu darıma- dağın edib. Düşmənin 38 nəfər canlı qüvvəsi, 2 ədəd BM-21 “Qrad” yaylım atəşli reaktiv sistemi, 7 ədəd topu və sursatla dolu 2 yük maşını sıradan çıxarılıb.

- Azərbaycan Ordusu Qubadlıda düşmənin “S-300” idarəetmə sistemini məhv edib.
- Ermənistan ordusu cəbhənin Ağdərə-Tərtər və Füzuli-Cəbrayıl istiqamətlərində hücumə keçməyə cəhd göstərüb. Eyni zamanda, bir sıra yaşayış

yış məntəqələrimiz düşmən ölkənin silahlı qüvvələri tərəfindən artilleriya atəşinə tutulub. Azərbaycan Ordusunun bölmələri düşmənin bütün hücum cəhdlərinin qarşısını qətiyyətlə alıb.

- Humanitar atəşəks rejimini pozan düşmənin zirehli və digər hərbi texnikası, tank və artilleriya bölmələri, atəş nöqtələrinə çıxardığı ağır artilleriyanı, döyüşə hazır vəziyyətə gətirilən zenit-raket kompleksləri Azərbaycan Ordusu bölmələrinin dəqiq atəşi ilə məhv edilib.

- Ermənistan ərazisindən Mingəçevir istiqamətində atılan 9K72 “Elbrus” əməliyyat-taktiki raket kompleksinin ballistik hədəfi Azərbaycan Hava Hücumundan müdafiə sistemləri tərəfindən zərərsizləşdirilib.
- Düşmənin havadan müdafiə sis-

temini yönəldən, Xocalıda yerləşən ən bahalı 19J6 (ST-68U) radiolokasiya stansiyası (RLS) məhv edilib.

- Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya qurğularından və raket sistemlərinə intensiv atəşə tutması nəticəsində

oktyabrın 10-u saat 12:00-a olan məlumata görə, 31 mülki şəxs həlak olub, 171 nəfər xəsarət alıb, 1137 ev, 45 çoxmənzilli yaşayış binası və 146 mülki obyekt yarasız vəziyyətə düşüb. Bu barədə Baş Prokurorluq məlumat yayıb.

Büdcədən kənar vəsaitlərin idarə olunmasında yeni yanaşma

E.CƏFƏRLİ

Avropa Parlamentinin dəyişməyən “ənənəsi”

BTQ Fransadaki proseslərdən narahatdır

**BAKİ
TƏŞƏBBÜS
QRUPU**

Nardar BAYRAMLI

Bundan əlavə, BTQ Fransada lisey şagirdlərinin və gənclərin davam edən ümummilli səfərbərlirini, habelə etirazçıların ağır xəsarətlər almalarını, çoxsaylı saxlanılma halları və təhlükəli xüsusi vasitələrin tətbiqi ilə bağlı məlumatları ciddi narahatlıqla izləyir. Buna görə də, Bakı Təşəbbüs Qrupu Fransada davam edən etirazlarla bağlı bəyanat da yayıb. Bəyanatda qeyd olunub ki, Kretey şəhərindən başlayan və sonradan bütün Fransa ərazisinə yayılan hərəkət ilkin olaraq keyfiyyətli təhsil hüququ ilə bilavasitə bağlı problemlər - müəllim və digər təhsil işçilərinin çatışmazlığı, məktəb infrastrukturunun yarasız vəziyyəti, həddindən artıq dərs yükü və ali təhsil müəssisələrinə qəbul sistemini ayrı-ayrı aspektlərindən narazılıq fonunda meydana çıxıb. Sonradan bu narazılıqlar lisey və universitet tələbələrinin, müəllimlərin, valideynlərin və həmkarlar ittifaqlarının iştirakı ilə ümummilli gənclər hərəkatına çevrilib.

133 ölkənin reytingində 3-cü yer

Azərbaycan dövlət maliyyə idarəçiliyi reytingində yüksək nəticə əldə edib

Azərbaycan maliyyə idarəçiliyi “Chandler Governance Group” tərəfindən dərc olunan 2026-cı ilə dair “Chandler Yaxşı İdarəetmə İndeksi” (Chandler Good Government Index 2026 - CGGI 2026) hesabatında yüksək nəticə göstərib. Ölkəmiz indeksin əsas qiymətləndirmə istiqamətlərindən olan “Maliyyə

idarəçiliyi” (Financial Stewardship) üzrə 133 ölkə arasında Singapur və Norveçdən sonra 3-cü yeri tutub. Hesabatda bildirilir ki, “maliyyə idarəçiliyi” meyarı üzrə yüksək nəticə göstərən ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda səmərəli dövlət maliyyə idarəçiliyi, büdcə intizamı və fiskal şəffaflıq vətəndaşlar üçün da-

ha yaxşı nəticələrin təmin edilməsi və iqtisadi inkişaf baxımından mühüm idarəetmə şərtləridir.

“Chandler Governance Group” mərkəzi Singapurda yerləşən və global miqyasda dövlət sektorunun səmərəliliyini artırmağa xidmət edən beynəlxalq təşkilatdır. Hökumətlərə dövlət idarəçiliyinin güc-

ləndirilməsi və praktik islahatların aparılması istiqamətində dəstək göstərən təşkilat 2021-ci ildən etibarən dünya ölkələrinin hökumət imkanlarını, effektivliyini və dövlət idarəçiliyi keyfiyyətini ölçən və qiymətləndirən nüfuzlu global indeks yayımlayır. Təşkilatın hesabatında Azərbaycanla bağlı qiymət-

ləndirmə son illərdə büdcə siyasəti ilə bağlı həyata keçirilən uğurlu siyasətin nəticəsi hesab edilə bilər. Qeyd edək ki, “Chandler Good Government Index 2026” xülasəsində “maliyyə idarəçiliyi” meyarı üzrə qiymətləndirmə 3 əsas parametrlə - “büdcə profisiti”, “dövlət xərclərinin səmərəliliyi” və “dövlət borcu” indikatorları üzrə aparılır. Azərbaycan bu indikatorlar üzrə yüksək nəticələr göstərərək “büdcə profisiti” üzrə 1-ci, “dövlət xərclərinin səmərəliliyi” üzrə 16-cı, “dövlət borcu” üzrə isə 26-cı mövqedə yer alıb.

Büdcə profisiti üzrə birinci...

Büdcə profisiti dövlət büdcəsinin gəlirlərinin xərclərindən artıq olmasını əks etdirən göstəricidir. Dövlətin müəyyən dövr ərzində əldə etdiyi maliyyə vəsaitlərinin (vergilər, rüsumlar və digər daxilolmalar) həmin dövrdə etdiyi xərclərdən çox olmasıdır. Son illərdə ölkəmizin büdcə gəlirlərinin davamlı olaraq xərcləri üstələməsi müşahidə edilir. Hər ilin sonunda büdcədə faktiki olaraq 2 milyard manata yaxın profisit yaranır. 2026-cı ilin yanvar-avqust aylarında da bu proses davam edib, dövlət büdcəsində 3,5 milyard manatdan çox, icmal büdcədə isə 6 milyard manata yaxın profisit yaranıb. Büdcə profisiti dövlət borcunun azaldılmasına, valyuta ehtiyatlarının artırılmasına və makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına kömək edir. Bu baxımdan profisit maliyyə sektorunda büdcə balansının dayanıqlılığını görə, mühüm amil kimi diqqətdə saxlanılır.

Hesabatın “dövlət borcu” indeksi üzrə 26-cı mövqedə yer alması Azərbaycanın borc strategiyası ilə bağlı mükəmməl siyasət yürütməsidir. Ha-

Hesabatda “dövlət xərclərinin səmərəliliyi” indeksi də büdcə parametrlərində mühüm yer tutan faktorlardan biridir. Xərclərin səmərəliliyi - dövlət büdcəsi vəsaitlərinin minimum resurs

sərf etməklə maksimum sosial-iqtisadi nəticənin əldə olunması prinsipinə uyğun idarə edilməsidir. Bu, fiskal yığım-ların israf olunmadan, cəmiyyət üçün ən faydalı şəkildə xərclənməsinin tə-

zırda ölkəmizin xarici dövlət borcu 4,5 milyard dollar təşkil edib. Borc 2026-cı ilin əvvəli ilə müqayisədə mütləq ifadədə 196,7 milyon dollar və ya 4,1 faiz azalıb. Ümumilikdə, xarici dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 2026-cı ilin əvvəli ilə müqayisədə 0,3 faiz bənd aşağı düşüb. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında xarici borcun ÜDM-ə nisbətində görə, dün-

yada ən aşağı göstəricilərdən birinə malik ölkədir. İnkişaf etmiş bütün ölkələrdə xarici borc ÜDM-in 80, hətta 100, 110 və ya 120 faiz təşkil edir. Azərbaycan hazırda borcun vəziyyətinə görə, dünyanın ən sabit ölkələr sırasında yer alır. Ölkəmiz regionda xarici borcun ÜDM-də nisbətində görə, ən yaxşı ölkələr qrupundadır. Azərbaycanın ÜDM-ə nisbətində

Dövlət xərclərinin səmərəliliyi yüksəlib

min edilməsi deməkdir. Son illərdə Azərbaycanda nəticəyönümlü büdcə siyasətinə keçid xərclərin səmərəliliyini artırmaqla yanaşı, şəffaflıq və hesabatlılığı da gücləndirir. Xüsusilə də rəqəmsallaşma, dövlət satınalmalarının elektron platformalar (e-satınalma) vasitəsilə açıq tender şəraitində keçirilməsi, rəqəmsal maliyyə sisteminin tət-

biqi büdcədənkonar istifadə hallarını azaldır. Dövlət xərclərinin səmərəliliyinin yüksək olması isə makroiqtisadi sabitliyi qoruyur, inflyasiyanı cılovlayır və ölkənin beynəlxalq reytinglərdə mövqeyini gücləndirir. Bu baxımdan həmin indeks üzrə göstəricinin yaxşılaşması Azərbaycanın rəqəbatqabiliyyətli imkanlarını da artırır.

“Dövlət borcu” indeksi üzrə 26-cı mövqe

aşağı borc səviyyəsi və yüksək strateji valyuta ehtiyatları ölkəmizin tədiyyə qabiliyyəti barədə beynəlxalq maliyyə bazarlarında olduqca müsbət rəy formalaşdırıb. Həmçinin ölkəmizdə ictimai-siyasi, iqtisadi və sosial sabitlik, aydın ifadə olunmuş siyasi iradə və perspektivlər xarici borclar üçün risk səviyyəsini aşağı salır. Belə ki, xarici maliyyə institutları borcları azaldan ölkələrə növbəti borc paketi ayırkən daha aşağı faizlə və uzunmüddətli şərtlərlə verir. Bu amillər “Chandler Good Government Index 2026” hesabatında “dövlət borcu” indeksi üzrə yüksək nəticənin qazanılmasında mühüm rol

oynayıb. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda dövlət maliyyəsinin idarə olunmasında tətbiq edilən yeni yanaşmalar, yeni rəqəmsal və institusional mexanizmlər bu sahədə şəffaflıq və hesabatlılığın artmasına səbəb olmaqla, maliyyə nəzarətinin güclənməsini təmin etməkdədir. Sözsüz ki, bu islahatlar xarici institutlar, o cümlədən “Chandler Governance Group” təşkilatı tərəfindən Azərbaycanda səmərəli dövlət maliyyə idarəçiliyinə yüksək qiymət verməsində mühüm rol oynayır.

E.CƏFƏRLİ

Köhnə “müəlliflər”, köhnə “məktublar”...

Ötən ilin avqustunda Vaşinqtonda keçirilən ABŞ-Azərbaycan-Ermənistan üçtərəfli görüşü Cənubi Qafqazda sülhün təminatı, yeni təhlükəsizlik arxitekturasının yaradılması baxımından mühüm bir tarixi hadisə kimi yadda qaldı. Üçtərəfli görüşdə əldə olunan razılaşmalar, sülh sazişi layihəsinin paraflanması, imzalanan Birgə Bəyan-

Ənənəvi kongresmenlərin ənənəvi “müraciət” cəhdi

namə Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülhün daha da yaxınlaşmasına rəvac verib - bu isə özlüyündə həm də prosesə beynəlxalq diqqəti cəlb edir. Vaşinqtonun yaxından iştirakı, ev sahibliyi ilə sülh prosesinə verilən

dəstək vacib amil kimi ön plana çıxıb. Bu, həm də Azərbaycanın sülh təşəbbüslərinin Vaşinqton tərəfindən dəstəklənməsi, regionun yeni gələcək mərhələyə qədəm qoyması üçün bütün imkanların səfərbər olunması de-

məkdir. Tramp administrasiyasının sülh məsələsindəki aktiv iştirakı, tərəflər arasında razılaşmaların əldə olunması istiqamətində söyləri isə bölgədə yeni realitqların yaranmasına yol açır. Bu

isə özlüyündə erməni lobbisinin maraqlarına cavab vermir - yaranan situasiya xüsusilə ABŞ-da yaşayan erməni lobbisini narahat edir. Bunun nəticəsidir ki, onlar Azərbaycana qarşı ənənəvi şər-böhtan və qarayaxma kampaniyasından əl çəkmək, ölkəmizə qarşı qərəzli mövqedən uzaqlaşmaq istəmərlər.

Rubioya “üz tutan” 101 kongressmen...

Erməni lobbisi və onların “himayəsində” olan bəzi siyasətçilər təxminən otuz illə ehatə edən işğal dövründə, post-müharibə mərhələsində dəfələrlə Azərbaycana qarşı qərəzli kampaniyalar təşkil ediblər, ölkəmiz əleyhinə həqiqətdən uzaq iddialar qaldırıblar. Bu dəfə yenə analoji mənzərənin şahidi oluruq - erməni lobbisinin anti-Azərbaycan kampaniyası səngir. Ələbaxan kongresmenlər, pulla ələ alınırlar.

Yeri gəlmişkən, yayılan xəbərə görə, ABŞ Kongresinin 101 üzvü Azərbaycana hərbi yardımın dayandırılması tələbi ilə dövlət katibi Marko Rubioya müraciət

ediblər. 26 senatorun və 75 Nümayəndələr Palatası üzvünün imzaladığı məktubda ənənəvi “təzyiq vasitəsi” ön plana çıxarılıb - ermənipərəst qrup Azərbaycanda həbsdə olan cinayətkarların azad edilməsi, guya Qarabağdakı dini-mədəni irs abidələrinin dağıdılması, hətta Ermənistan ərazisində Azərbaycan hərbiçilərinin mövcudluğu kimi yalanlarla sülhə xələl gətirməyə çalışırlar. Təşəbbüsün arxasında isə hər zaman olduğu kimi erməni lobbisinin silueti görünür - məktubun təşviqat əsas rol oynayan qurumlardan biri Amerikanın Erməni Milli Komitəsidir (ANCA). Təşkilat oktyabrın 7-də yaydığı

açıqlamada təşəbbüsü açıq şəkildə dəstəklədiyini bildirib.

Qeyd edək ki, təşəbbüsün əsas hədəflərindən biri ABŞ-ın “Azadlığa Dəstək Aktı”na 907-ci düzəlişdir. Ballı olduğu kimi, ötən ilin avqustunda Prezident Tramp özünün qanuni səlahiyyətlərindən istifadə edərək bu düzəlişin müvəqqəti dayandırılması üçün müvafiq qərar imzalamışdı. Artıq yeni dövr üçün düzəlişdən imtina məsələsinin gündəmə gəlməsi ermənipərəstləri “hərəkətə gətirib”. ANCA-nın açıqlamasında da məktubun əsas məqsədlərindən birinin 907-ci düzəlişlə bağlı məhdudiyyətin aradan qaldırılmasıdır.

yılan Pallone ölkəmizə qarşı mənfə münasibəti ilə seçilib - 1999-cu ildə Konqresin bir qrup nümayəndəsi ilə Azərbaycanda səfərdə olan zaman çadır şəhərciklərində yaşayan qaçqın və məcburi köçkünlərlə görüşəndə imtina etmiş yeganə deputat olub. Beləliklə, Pallone və “ətrafındakılar”ın yenidən “erməni kartı” ilə gündəmə gəlmək istəklərinin altunda yatan məqamlar bəllidir. ABŞ-ın iştirakı ilə müəyyən olunan sülh gündəliyinin yaxınlaşdığını hiss edən ermənipərəst xor yenidən öz ampluasındadır.

Bakı-Vaşinqton əlaqələri yeni mərhələdədir

ABŞ-ın “Azadlığa Dəstək Aktı” qanununa edilmiş bədnam 907-ci düzəliş iktərəfli münasibətlərdəki “qara səhifələrdən” biridir. Konqres tərəfindən 1992-ci ildə qəbul edilmiş “Azadlığa Dəstək aktı” qanunu sosialist sistemin dağılmasından sonra öz müstəqilliyini elan etmiş dövlətlərə

mizm yaşanır - 8 avqust görüşü, ardından isə bu ilin fevralın 10-da ABŞ-ın vitse-prezidenti Cey Di Vensin Bakıya səfəri çərçivəsində imzalanan Azərbaycan ilə ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartiya iktərəfli münasibətlərə yeni bir status qazandırır. Bu sənədin imzalanması iki ölkə

arasındakı münasibətlərin keyfiyyətcə ən yeni mərhələsinin başlanğıcına çevrilib. Azərbaycanı özünün strateji tərəfdaşı kimi xarakterizə edən rəsmi Vaşinqton əməkdaşlığın çoxşaxəli olmasında maraqlı olduğunu ortaya qoyur. Bu gün Azərbaycanın geosiyasi mövqeyi, enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfə, beynəlxalq nəqliyyat marşrutları ilə regionun inkişafındakı rolu və regional sabitliyin təmin edilməsində nümayiş etdirdiyi

məsuliyyət ABŞ üçün ölkəmizi etibarlı tərəfdaş kimi ön plana çıxarır.

Bələ bir zamaqda erməni lobbisinin həyəcana düşməsi anlaşılandır - onlar artıq dərk edirlər ki, vəziyyət dəyişib və 907-ci düzəliş də yaxın vaxtlarda tarixə qovuşacaq...

P.İSMAYILOV

Ermənipərəst xor yenidən öz “ampluasındadır”

Məktubun təşəbbüskarları isə yenə də ənənəvi ermənipərəst deputatlardır. Senatorlar Qari Piter və Adam Şiff, Nümayəndələr Palatasının üzvləri Qas Bilirakis və Frank Pallone bu müraciətdə aktiv rol oynayıb. Məktuba Senatda demokratların lideri Çak Şumer də imza atıb.

İslamofob, türkofob, maliyyə fırıldaqçısı, korruptioner kimi şöhrət qazanan kongresmen Frank Pallonenin erməni yandaşı olması sirr deyil. O, ABŞ-da “ermənidən betər erməni” kimi tanınan şəxslərdəndir - Pallonenin

konqresdə ermənilərin çoxluq təşkil etdiyi Nyu-Cersi ştatını təmsil etməsi də bu faktı təsdiqləyir. Erməni təbliğatının sınıq təkəri olan Pallone var gücü ilə ölkəmizə qarşı aparılan antimilli kampaniyaları təşkil edir, dəstəkləyir. Onun xüsusilə, 44 günlük Vətən müharibəsi və 2023-cü il antiterror əməliyyatlarından sonra fəallaşması diqqəti cəlb edir - bu şəxs ermənilərin 30 illə yaxın yürütdüyü zorakılıq və işğalı dəstəkləyib. 1992-ci ildə qəbul edilmiş “Azadlığa Dəstək Aktı”na “907-ci düzəlişin dəstəklənilməsi və təbliğatçılarından sa-

Çindən Avropa Parlamentinin hesabatına sərt etiraz

Rəsmi Pekin Avropa Parlamentini Çinin əsas maraqlarına və mühüm maraqlatqlarına hörmət etməyi, həmçinin Çinin daxili işlərinə qarışmağa son qoymağa çağırır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Çinin Avropa İttifaqı yanında daimi nümayəndəliyinin Avropa Parlamentinin Avropa İttifaqı-Çin siyasi əlaqələrinə dair 7 oktyabr tarixli hesabatı ilə bağlı bəyanatında əks olunub. Nümayəndəliyin sözcüsü qeyd edib ki, Avropa İttifaqının hesabatı Çinə qarşı ideoloji qərəz-

lə doludur və səhv iddiaları ehtiva edir. Sənəd Tayvan, Honkonq, Makao, Sincan-Uyğur və Tibet muxtar rayonları, insan hüquqları ilə bağlı məsələlərdə əsassız ittihamlar irəli sürür və Çinin daxili işlərinə kobud şəkildə müdaxilə edir.

Pekin hesab edir ki, Avropa Parlamentinin hesabatı iqtisadi və ticarət məsələlərinin siyasiləşdirilməsini və bu sahələrdə təhlükəsizlik anlayışının həddindən artıq genişləndirilməsini təşviq edir.

Çin-Aİ münasibətlərinin önəmli inki-

şaf mərhələsində olduğunu qeyd edən Çin rəsmisi əlavə edib ki, iktərəfli münasibətlərinin sağlamlıq və sabit inkişafının qorunub saxlanılması hər iki tərəfin ümumi maraqlarına xidmət edir. Sözcü vurğulayıb ki, Çin Aİ-ni Çinə tərəfdaş kimi yanaşmaq öhdəliyinə sadıq qalmaqda, əməkdaşlığı iktərəfli münasibətlərin əsas xüsusiyyəti kimi qorumağa, Çinin əsas maraqlarına və mühüm maraqlatqlarına ciddi şəkildə hörmət etməyə, Çinin daxili işlərinə qarışmağa son qoymağa, qarşılıqlı qızışdırmaqdan çəkinməyə və Çin-Aİ münasibətlərini bütövlükdə qorumaq üçün konkret addımlar atmağa çağırır.

ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Stiven Vitkoff və Cared Kuşnerin oktyabrın sonunda Moskvaya səfər etməsi mümkündür.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə “Axios” mənbəyə istinadla məlumat yayıb.

Məlumatla görə, amerikalı nümayəndələr Moskvada Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə Ukrayna üzrə əlaqələri danışıqlar apara bilərlər.

“Axios”: Vitkoff və Kuşner oktyabrın sonunda Moskvaya səfər edə bilər

“Axios”un yazdığına görə, Vitkoff və Kuşner oktyabrın 9-da Mayamədə Ukrayna və Avropa nümayəndələri ilə yeni ideya və təklifləri müzakirə edəəcəklər. Tərəflərin enerji infrastrukturunu və taxıl daşıyan gəmilərə zərbələrin dayandırılması, həmçinin Ukraynaya təhlükəsizlik zəmanətləri və müharibədən sonra ölkənin bərpa məsələlərini müzakirə edəəcəyi bildirilir.

Oralar, daş küçələr və unudulmayan tarix...

Göz gözü görməyən dumanlı yollarla üz tuturuq Qobustan tərəfi - Diri Baba Türbəsinə. Hava bir qədər əlverişsizdir. Duman dağların üzərinə çöküb, yol boyu mənzərə gah görünür, gah da sisin içində itib gedir. Məncə belə hava səfərimizə başqa bir ovqat qatacaq. Qarşıda bizi əsrlərdir öz sirrini qoruyan bir abidə və məkan gözləyir.

Diri Baba Türbəsinə qalxmaq, qayaların arasındakı mağaraları görmək çətin olmadı. Əksinə, hər addımda yeni bir sual yaranırdı.

Niyə məhz Diri Baba?

Rəvayətə görə, burada xəlvətə çəkilən şeyx dünyasını dəyişdikdən sonra onun bədənini uzun müddət çürüməyib. Yerli əhali də onu “Diri Baba” adlandıırıb. Türbənin adı da əsrlərdir bu adla yaşayır.

Sizə deyim ki, Diri Babanı maraqlı edən təkə rəvayət deyil.

1402-ci ildə Şirvanşah hökmdarı I İbrahimin əmri ilə inşa edilən türbə qayanın içərisinə sanki oyulub. Abidənin təbiətə bu qədər vəhdət təşkil etməsi onu Azərbaycanın ən qeyri-adi memarlıq nümunələrindən birinə çevirir.

Bu məkan əsrlər boyu səyyahların da diqqətindən yayınmayıb.

1636-cı ildə alman səyyahı Adam Oleari burada olub, türbənin qravürünü çəkib. 1647-ci ildə Osmanlı səyyahı Övliya Çələbi Diri Babanı ziyarət edib və “Səyahətnamə”sində haqqında yazıb. 1703-cü ildə isə holland səyyahı Kornelius de Bruin buraya gəlib.

XIX əsrdə isə Diri Baba artıq elmi araşdırmaların obyektinə çevrilir. 1861-

ci ildə akademik Dorn və akademik Bartolomey burada olurlar. Dorn türbənin iki fotosunu çəkir. Türbənin birinci və ikinci mərtəbələri arasında yerləşən

daş kitabədə həmin ekspedisiya zamanı aparılır. Sonradan Dornun fondu yanır və kitabədə it-bata düşür.

Lakin tarix bəzən itirdiyini də geri qaytarır. 1965-ci ildə tarixçi-tədqiqatçı Məşədixanım Nemət Sankt-Peterburqdakı Ermitaj Muzeyində həmin kitabənin surətinə rast gəlir. Kitabədə türbənin hicri 805-ci ildə, yəni miladi 1402-ci ildə Şeyx İbrahim Xəlilullahın əmri ilə inşa edildiyi qeyd olunur.

Bütün bunları “Diri Baba” abidə kompleksinin direktoru Yusif Məmmədovdan dinləyirik.

Bizim yolumuz burada bitmir.

Dövlət Turizm Agentliyinin təşkil etdiyi mediatorda istiqamətimiz bir tərəfli deyil. Diri Babadan sonra bizi Basqal, daha sonra isə Lahic gözləyir. Bu, bir neçə saatin içində Azərbaycanın fərqli tarixi qatlarına səyahət deməkdir.

Basqal - ipəyin, daş küçələrin və köhnə qapıların yaddaşı

Dumanlı yollar arxada qalır. Qarşıda isə dağların qoynunda Basqal görünür.

Bakıdan təxminən 160 kilometr məsafədə, dəniz səviyyəsindən 965 metr yüksəklikdə yerləşən Basqal 240 hektarlıq ərazini əhatə edir. Ərazinin 50 hektarı isə Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun payına düşür.

Basqala daxil olan kimi ilk hiss etdi-

yim şey sakitlikdir. Burada zaman sanki tələsmir.

Daş döşəməli yollar, pilləkənvəri küçələr, qədim taxta qapılar, darvazalar və ənənəvi hasarlar bir-birinə qarışaraq qəsəbənin özünəməxsus simasını yaradır. Tarixi Basqalın mərkəzində səkkiz məhəlləni birləşdirən Bazar meydanı yerləşir. Bu küçələr sadəcə küçə deyil.

Hər biri keçmişdən bu günə uzanan bir yol kimidir.

Basqalın tarixində ipəkçilik və dəmirçilik xüsusi yer tutur. Burada hazırlanan kələğayılar əsrlər boyu Azərbaycan sənətkarlığının ən tanınmış nümunələrindən biri olub.

Kələğayının hazırlanma prosesini izləyirik.

İpək parçanın rəngə boyanması, xüsusi qəliblərlə naxışlanması və sonda zərif bir sənət əsərinə çevrilməsi bir daha göstərir ki, bir parça parçada bütöv bir xalqın yaddaşı yaşayır.

Kələğayı sənəti 2014-cü ildə UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezentativ siyahısına daxil edilib.

Basqalın bugünkü görünüşündə dövlət qayğısının da izi aydın görünür.

Prezident İlham Əliyevin 3 oktyabr 2018-ci il tarixli Sərəncamından sonra qoruqda tarixi mühitin qorunması və turizm imkanlarının inkişaf etdirilməsi istiqamətində geniş işlər görüldü. Bazar meydanı, daş küçələr, divarlar, qapı və darvazalar bərpa olunub, XVII əsrə aid

hamam isə Hamam Muzeyi kimi yenidən həyata qaytarılıb.

Növbəti dayanacağımız Lahicdir.

Dağlar arasından, sıldırım qayaların yanından keçərək bu qədim qəsəbəyə doğru irəliləyirik. Lahicə ilk dəfə gəlmirəm. Bura mənim üçün artıq tanış ünvandır. Maraqlısı budur ki, Lahic hər gəlişimdə mənə başqa cür görünür.

Bəlkə havadan, bəlkə küçələrdəki səsdən, bəlkə də insanlardan...

Daş döşəməli küçələr, qədim evlər, misgərlərin çökək səsləri və yerli sakinlərin gülərlə qarşılamaı qəsəbəyə çatan kimi adamı özünə çəkir. Burada zamanın səsi var. Bir tərəfdən turistlərin danışığı, digər tərəfdən misə dəyən çəkicin səsi... Sanki Lahicim ürəyi məhz bu səslərlə döyünür.

Lahic Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu 1980-ci ildə yaradılıb və hazırda qəsəbə ilə Ərəgic kəndinin 80 hektarlıq

ərazisini əhatə edir. Qoruqda dövlət qeydiyyatına alınmış 103 tarixi və mədəniyyət abidəsi qorunur. Onların arasında məscidlər, hamamlar, körpü, su dəyirmanı və müxtəlif tarixi yaşayış evləri var.

İkimərtəbəli qədim evlər çay daşlarından tikilib. Hörgünün arasında müəyyən məsafələrlə yerləşdirilən taxta dirəklər həm konstruksiyanın möhkəmlənməsinə xidmət edib, həm də Lahic məmrəliyinə özünəməxsus görünüş verib.

Qədim taxta qapılardakı dəmir “zinqirov”lar isə bu evlərin başqa bir maraqlı detallıdır. Lahic deyəndə ilk yada düşən, əlbəttə, misgərlikdir.

Qəsəbənin Bazar küçəsi əsrlərdir sənətkarların ünvanıdır. Bu gün də mis mağazalarının və emalatxanaların böyük hissəsi məhz burada yerləşir. Turistlər yalnız suvenir almaq üçün deyil, sənətkarın iş prosesini izləmək üçün də bu küçəyə üz tuturlar. Ustanın çəkici misə toxunduqca bir qab formalaşır.

Dolça, satıl, sərmic, sərpuc, güyüm, təşt, məcməi, sini, aşşüzən, kəfkir, kassa, cam, qazan, çıraq... Adları sadalamaq asandır.

Hər birinin arxasında saatlarla davam edən zəhmət, nəsilən-nəslə ötürülən ustalıq və əsrlərlə formalaşmış sənət ənənəsi dayanır. Lahic misgərlik sənəti 2015-ci ildə UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezentativ siyahısına daxil edilib.

Bu küçələrdə gəzərkən bir daha anlamıd ki, turizm yalnız gəlib görmək deyil.

Turizm həm də bir xalqın sənətini tanımaq, onun hekayəsini dinləmək və həmin hekayənin yaşamasına şahid olmaqdır. Hər dəfə Lahicdən qayıdanda yeni təəssüratlarla ayrılıram. Lahic həm

qədimdir, həm də canlıdır. Həm keçmiş qoruyur, həm də bu günə yaşayır. Əminəm ki, mənimlə bu yolu gələn yoldaşlar da razılaşacaq. Lahicə bir dəfə gəlmək kifayət etmir. Bura gələn bir daha gəlmək istəyir.

Havar Şəfiyeva

Kaliningrad ətrafında kartlar açılır

Beynəlxalq siyasətdə bəzən ən mühüm dəyişiklik yeni hadisənin baş verməsində yox, əvvəldən mövcud olan prosesin açıq şəkildə ifadə olunmasında özünü göstərir. Kaliningrad ətrafında son həftələrdə yaranmış vəziyyət belə mərhələyə çatıb. Uzun müddət hərbi planlaşdırma, diplomatik xəbərdarlıqlar və ekspert müzakirələri səviyyəsində qalan məsələ indi Rusiya və NATO rəhbərliyinin açıq bəyanatlarının mövzusunə çevrilib. 2026-cı ilin oktyabr ayının 1-də Vladimir Putinin Valday Diskussiya Klubunun plenaryam iclasında Kaliningrad haqqında sözləndirdiyi fikirlər bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Rusiya prezidenti bildirdi ki, Kaliningradı birbaşa hücum baş verərsə, Rusiyanın sərəncamında olan bütün silahların istifadəsi məsələsi gündəmə gələcək. Putin bununla Rusiyanın hərbi cavab imkanlarını miqyasına dair açıq xəbərdarlıq verdi.

“Reuters” bu bəyanatı Kaliningrad ətrafında artan gərginliyin mühüm göstəricisi kimi qiymətləndirib. Bu sözlərin arxasında dayanan əsas sual isə daha dərinidir: nə üçün Kaliningrad indi bu qədər ön plana çıxıb? Cavab ilk növbədə coğrafiyada gizlənir. Kaliningrad Rusiyanın əsas ərazisindən ayrı yerləşən və Polşa ilə Litva arasında Baltik dənizinə çıxışı olan regiondur. Burada Rusiyanın Baltik istiqamətində mühüm hərbi potensialı yerləşir. Bu coğrafi xüsusiyyət regionu eyni vaxtda həm strateji dayağa, həm də hə-

sas nöqtəyə çevirir. Rusiya üçün Kaliningrad Avropanın şərq cinahında mühüm hərbi mövqə deməkdir; NATO üçün isə həmin mövqenin yerləşdiyi ərazi alyansın şimal-şərq müdafiə sisteminin hesablamalarında xüsusi yer tutur. “Reuters”in sentyabrın 30-da yayımladığı təhlildə də Kaliningradın məhz bu ikili xarakterini vurğulanır: region Rusiyanın hərbi gücünün mühüm elementi olmaqla yanaşı, coğrafi təcridinə görə böhran zamanı həssas vəziyyətə düşə bilər.

Bu hesablamada Suvalki dəhlizi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Polşa ilə Litva arasındakı bu dar quru zolağı Baltikyanı ölkələrin NATO-nun digər quru əraziləri ilə əlaqəsi baxımından əsas sürutlardan biridir. Kaliningrad və Belarus istiqamətləri həmin dəhlizin təhlükəsizliyi ilə birbaşa əlaqələndirilir. IISS-in 2026-cı il üçün təhlilində göstərilir ki, Rusiya Baltik regionunda raketlər, hava hücumundan müdafiə sistemləri, elektron müharibə və digər imkanlarla NATO-nun regiona qüvvə və təchizat gətirməsinə çətinləşdirə bilər. Buna görə Kaliningrad məsələsi yalnız bir regionun müdafiəsi haqqında söhbət deyil, NATO-nun Baltikyanı ölkələri böhran zamanı nə qədər sürətlə və hansı xərclə dəstəkləyə biləcəyi məsələsidir.

Burada Avropanın strateji hesablamasına keçmək mümkündür. NATO Baş katibi Mark Rutte 30 sentyabrda Rusiyanın alyans ərazisinə yaxın zamanda hü-

Avropa nə hesablayır, Moskva nə görür

cum edəcəyinə dair əlamət görmədiyini bildirmişdi. Lakin hərbi-strateji planlaşdırma baxımından Avropanın məqsədini başqa cür ifadə etmək mümkündür: Rusiyanın Kaliningrad və Baltik istiqamətində NATO-nun fəaliyyət azadlığını məhdudlaşdırmaq imkanlarını zəiflətmək və mümkün böhran zamanı alyansın hərbi üstünlüyünü qorumaq. Daha real ssenari Moskvanın regiondakı hərbi imkanlarına qarşı çəkintirmə yaratmaq, NATO-nun Baltik dənizində hərəkət imkanlarını qorumaq və Suvalki dəhlizinin açıq qalmasını təmin etməkdir. Finlandiya və İsveçin NATO-ya daxil olması da bu hesablamayı dəyişib. Baltik dənizi artıq əvvəlki strateji mənzərədən fərqli olaraq NATO-nun daha sıx hərbi-siyasi nəzarət imkanlarına malik olduğu məkana çevrilib.

Rusiya üçün məsələ yalnız NATO-nun müdafiə qabiliyyətinin artırılması ilə məhdudlaşmır. Əgər Baltik dənizində hərbi nəzarət imkanları dəyişirsə, Kaliningradın təchizat yolları üzərində təzyiq artarsa, Suvalki dəhlizi NATO-nun müdafiə planlarında xüsusi əhəmiyyət qazanırsa və regionda hərbi infrastruktur genişlənsə, Moskva bunların məcmusunu Kaliningradın təhlükəsizlik mühitinin dəyişməsi kimi qəbul edə bilər. Məhz bu səbəbdən son günlərdə Rusiyanın ritorikası sırtləşdi. 30 sentyabrda Rutte Kali-

sində bu proses “təhlükəsizlik dilemma-sı” kimi tanıdır.

Kaliningrad məsələsində bu dilemmayı daha təhlükəli edən amil nüvə silahıdır. Putin oktyabrın 1-də “bütün silahlar” ifadəsini işlətməklə adi hərbi cavabla nüvə çəkintirməsi arasında qəsdən açıq sərhəd saxlamadı. Bu, ilk növbədə siyasi mesajdır: Moskva Kaliningradla bağlı hərbi təzyiqi adi regional insident kimi qəbul etməyəcəyini bildirir. Lakin belə ritorikanın hüquqi və siyasi nəticələri də var. Beynəlxalq hüquq baxımından Kaliningradın statusu aydındır: region Rusiya Federasiyasının ərazisidir. Başqa dövlətin həmin əraziyə silahlı hücumu BMT Nizamnaməsinin 2-ci maddəsinin 4-cü bəndində təsbit olunmuş güc təbiiqindən çəkinmək prinsipini gündəmə gətirir və Rusiya üçün 51-ci maddə üzrə fərdi və kollektiv özünümüdafiə məsələsini doğura bilər. Lakin özünümüdafiə hüququ qeyri-məhdud səlahiyyət daşıtmır. Cavab tədbirinin zəruriliyi və mütənasibliyi qiymətləndirilməlidir.

Silahlı münəzişə şəraitində beynəlxalq humanitar hüququn tələbləri də qüvvədə qalır. Nüvə silahından istifadə məsələsi isə bu hüquqi çərçivəni daha da mürəkkəbləşdirir. Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin 1996-cı il tarixli məsləhət

rəyində nüvə silahlarının istifadəsi və ya istifadəsi ilə hədələnməsi BMT Nizamnaməsi və beynəlxalq humanitar hüququn əsas prinsipləri kontekstində qiymətləndirilmişdi. Bu səbəbdən Putinin 1 oktyabr bəyanatının hüquqi baxımdan ən mühüm tərəfi “cavab verəcəyik” fikrindən çox hansı cavabın hansı şəraitdə hüquqi və hərbi baxımdan əsaslandırıla biləcəyi sualını ortaya çıxarmasıdır.

Kaliningrad ətrafındakı vəziyyətin ən təhlükəli tərəfi isə tərəflərdən birinin əvvəlcədən müharibə qərarı verməsi yox, lokal insidentin nəzarətdən çıxmasıdır. Baltik dənizində hərbi gəmilərin, təyyarələrin və pilotsuz sistemlərin sıx fəaliyyət göstərdiyi şəraitdə yanlış identifikasiya, sərhəd pozuntusu, kritik infrastrukturə zərər və ya hərbi təlimin səhv qiymətləndirilməsi daha geniş böhran yarada bilər. Müstəqil ekspert təhlillərində də əsas risklərdən biri kimi məhz yanlış hesablama və eskalasiyanın pillə-pillə böyüməsi göstərilir. Bu baxımdan Kaliningrad artıq yalnız Rusiya ilə NATO arasındakı coğrafi ayrılıq nöqtəsi kimi qiymətləndirilə bilməz; bura Avropanın yeni təhlükəsizlik arxitekturasının sınaq meydanlarından biridir.

Bu kiçik coğrafi ərazi qarşdakı dövrdə Avropanın təhlükəsizlik siyasətində böyük çəkisi olan məkanlardan birinə çevrilə bilər. Burada əsas məsələ kimin daha sərt bəyanat verməsi yox, tərəflərin bir-birinin çəkintirmə siqnallarını yanlış oxumamasıdır. Çünki Kaliningrad ətrafında hər hansı səhv addımın qiyməti yalnız həmin regionla məhdudlaşmaya bilər. Keçilən tarixi təcrübə döndə-döndə göstərib ki, Avropanın təhlükəsizlik xəritəsində bəzən ən kiçik nöqtələr ən böyük böhranların başlanğıc nöqtəsinə çevrilir. Kaliningrad hazırda məhz belə bir nöqtədir.

Kəramət QƏNBƏROV,
Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər
aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

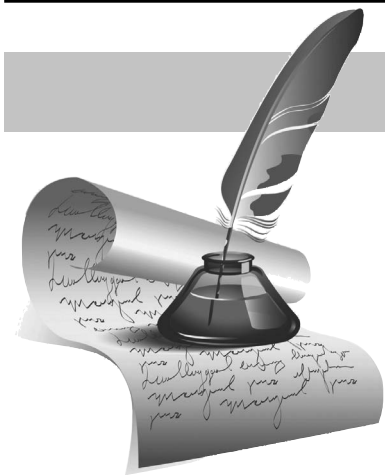
“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmatbuatyayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Spark Press” MMC - 0503548555
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

1 illik abunə - 158,40 AZN
6 aylıq abunə - 79,20 AZN

Şənbə üçün nəzm

Rəbiqə Nazimqızı

Allah, mənə bir az bəxt ver,
bir az da vaxt, yaşayım.
Bir az ömrümdən yaşayım,
Bir az sərvaxt yaşayım.

Mənə gecələr yuxu,
Səhərlər gümrəhlik ver.
Mənə bir damcı qorxu,
Bir damcı toxtaqlıq ver.
Bir az ümiddən yolla,
Bir az işıq at, bəsdı.
Bir az ağıl ver, seçim
Nə bəsdı, nə əbəsdı.
Bir az mərhəmət göndər,
Bir də, bol-bol məhəbbət.
Bircə sənə yazmağa
Bir yerim olsun xəlvət.
Bir tikə çörək tapım,
Bir parç su, yaşayaram.
Bir də, qızımı qoru,
Nə versən, daşıyaram.

AYNUR ÜÇÜN

Qızım, paltarını yığ, yığış gedək,
daha buralarda bir işimiz yox.
Bizim indimiz yox, keçmişimiz yox,
bircə yolumuz var, o da gələcək.
Biz güclü deyilik, zəif,
gələr üstümüzə daşla adamlar.
Baş aç bilmərik nə istəyirlər
Bu cavan adamlar, yaşlı adamlar.
- Hara gedəcəyik? - Burdan uzağa.
- Orda məktəb varmı? - Əlbəttə ki, var.
- Bəs, təzə evimiz, orda qalmayaq?
- Bəziz də o evdə qalan tapılar.
Daha sual vermə, cavabım yoxdur,
hər gün əsəblərim itir bu yerdə...
Darıxma, nənənə zəng eləyirsən,
dayına bir məktub yazarsan hərdən.
Bəsdı sözə tutdun, vaxt yoxdu, quzum,
uzun yolumuz var - üzü qüruba.
Qırmızı kərpicdən evimiz olsa,
bir də şimal qışı, balaca soba.
Niyə geyinmirsən, gözlemirəmmi?
Deyirsən, qaranlıq düşübdü artıq?
Eybi yox, bu gün də qalası olduq,
Səhər paltarları yığışdırırıq.

Qapqara bir kağızın
Üstündə möhür - işıq...
Bu sirli tapmacanın
Cavabını tapmışıq.

ən mötəbər sənədə -
ulduzlar damğa vurub
yerə yaman baxırlar
göyün üzündə durub...

bayram var yuxarıda -
qonaqlar sağlıq deyir.

Gecənin yiyəsinə
Yaxın olmaq istəyir.

Aydı padşah seçilən
Qaranlığın üzünə...
hökm edib səhərdək
tacı verəcək Güne.

NAĞİL

Mənim ömrüm nağıldı -
nə gəzirsən içində?
Yoxdur bir qəhrəmanınım
sən cilddə, sən biçimdə.

Sən bu dar küçələrdə
azarsan, karıxarsan.
Birdənəm, bu nağılda
özün də darıxarsan.

Axtarma almaları,
almalar əvvəl vardı.
Gecikdin, divlər gəldi,
gördü, aldı, apardı...

Sona çatır nağılım:
biri var, biri yoxdu.
Nə gəzirsən, qırıncı
qapının sirri yoxdu.

Boylanma, baxma yola -
nə işıq var, nə də it.
Hələ ki görən yoxdu,
Gələn yoxdu, özün get.

sənə qədər bilmirdim
belə də ola bilər
hissə-hissə yaşana bilər məhəbbət.
məsələn, yalnız səs qulaqları ala bilər,
təbəssüm ürəyi.
qaranlıq yaxınlıq üçün deyil həmişə.
İndi çox şeyi bilirəm
və məəttəl qalmıram bu işə...

Bütün navalçalardan
Səsin süzülürdü

Alaqqvuran

*Lazer işığı ilə faydalı məhsulu
müəyyənləşdirib alaqq otlarını
məhv edir. Mədəniyyətin də
gələcəyi belə ola bilər.*

Çin böyük təsərrüfat sahələ-
rində Süni İntellekt (Sİ) vasitəsilə
idarə edilən alaqqvuran texnika
icad edib. Bu texnikanın üzərində
yerləşdirilən hər bir kamera Sİ
vasitəsilə lazer şüalarını idarə
edir. Həmin lazer şüaları da alaqq
otlarını məhv etməklə məşğul
olur, amma Sİ bundan əvvəl otu
cəngəldən ayırır. Bircə ədəd də
olsun faydalı məhsul - yəni tor-
pağa əkdiyimiz toxumdan əmələ
gələn bitki zədələnmə bilməz. Bir
sözə, pisi yaxşıdan, məsələn,
pambığı alaqqdan ayırıb bol məh-
sula zəmanət verir.

Və bu texnikanın da ən çox
satıldığı ölkə Avstraliyadır. O yer
ki, burada ayrıca, iri bir Darwin
şəhəri, bu şəhərin də eyniadlı bö-
yük bir bölgəsi var. Çarlz Darvi-
nin Avstraliyada keçirdiyi təcrü-
bələr göstərdi ki, okeanlarla bir-
birindən ayrılmış coğrafi bölgə-
rin flora və faunası tamamilə fər-
qli təkamül prosesi keçsələr də,
bənzər ətraf mühit şərtlərində
bənzər uyğunlaşma nümayiş etdi-
r. O da məlumdur ki, indi Avst-
raliyada Darwinin adını daşıyan
eyniadlı şəhər bir vaxtlar “qızıl
hərisliyi” məkanı kimi ad çıxarıb,
bir çox müharibə və qan-qada
məkanı olub. Ölümündən uzun il-
lər sonra, buraya mədəniyyət gə-
tirmək üçün onun adından istifadə
edərək keçmişi unutdurmağa çalış-
şıblar...

Leysandan sonrakı ömrümə.
Alnımda -
saçlarımla qaşlarımların arasında qırımsı
ağrının yeri açılırdı.
İçilirdi sudan tutmuş zəhərəkək
hər şey,
Buta dadırdı.
Əllərim mənə oda dartırdı.
Ömrüm boyu axtardığım
Məchl özü tapılmışdı
Naxışlı masada
“Məni yerimə qoy” deyə.
Ürəyimdəki rəflərdən köhnə

Məqsəd Nur

Darvin insan əlinin toxunduğu
və dəyişməyə cəhd etdiyi vəhşi
təbiətin gələcəyindən narahat idi.
O, hesab edirdi ki, insanın təbiətə
hədsiz müdaxiləsi böyük fəsadlar
yaradacaq...

Lakin elə Darwinin də qoyub
getdiyi irsin sayəsində, sonrakı
dövr araşdırmalarında dəqiq mə-
lum oldu ki, türkçarə nənələri-
miz düz deyirmiş, “alaqq otları”
dediyimiz əksər bitkilər özündə
milyonlarla faydalı tərkib, həşərat
və sair bu kimi elementlər qoruyub-
saxlaya bilir. Yəni, faydasız
heç nə yoxdur...

Son vaxtlar dünyada subkultu-
ra dediyimiz nəsnənin də tama-
mən ənənəvi mədəniyyəti alaqq
otu kimi təmizləyəcəyi (və ya ək-
sinə), böyük yaddaş bilgisayarla-
rında isə, ümumən, onun yerinin
necə müəyyənləşdiriləcəyi məsə-
lələri ciddi şəkildə müzakirə edil-
məkdədir. Özünə mədəniyyət de-
yən tərəf “çayır otları”nı insan
həyatındakı “facio”lərindən danı-
sır, “çayır otu” isə öz içindədir.
Kim kimi məhv edəcək? Yoxsa,
burada da Sİ ilə idarə edilən lazer
şüaları lazım olacaq? Məsələn,
Şüa deyəcəkm ki, bu Üzeyir o
Üzeyirdən min dəfə yaxşıdır?

Birdən, mədəniyyətin də kim,
harada və necə olub-olmadığını
Sİ seleksiya etməli olsa, nə baş
verəcək?

Qab-qacaqları süpürüb atırdım küçəyə.
Gecədən qalma göz yaşı quruyurdu,
Nə qırmızıydı, nə çəhrayı
Məlhəməni tapmış xəstə rəngindəydi
qızılgül çəçəyi.
Yerindən çıxmısdı dünyanın oxu.
Ömür boyu axtardığım tapmacanı,
Otağımdakı çəkməcəni,
Məni,
Şəhərləri, adamları...
Hər yanı işğal eləmişdi
Dadını bilmədiyim qoxun...

Alovla mübarizə aparan qəhrəmanlar

Yanğınsöndürənlər həyatla ölüm arasındakı missiyanı yerinə yetirirlər...

Onların işi təkə alovla müba-
rizə aparmaqla məhdudlaşmır. Eyni zamanda insanların həyat və əmlakının qorunmasına, cəmiyyət-də təhlükəsizlik mühitinin möhkəmlənməsinə və əmin-amanlıq hissənin formalaşmasına mühüm töhfə verirlər. Bir sözlə, bu peşənin arxasında hər an həyatını riskə atmağa hazır olan, çətinliklər qarşısında əyilməyən və böyük məsuliyyət daşıyan fədakar şəxslərin taleyi dayanır.

Yanğınsöndürənlərimiz mü-
rəkkəb şəraitlərdə göstərdikləri qətiyyət və yüksək hazırlıq səviyəsi ilə öz peşələrinə sadiqliklərini dəfələrlə sübut ediblər. Fövqəladə halların mümkün qədər erkən müəyyənləşdirilməsi, risklərin minimuma endirilməsi, təhlükəli vəziyyətlərin qarşısının alınması və baş vermiş hadisələrin nəticələrinin aradan qaldırılması onların gündəlik fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindəndir.

Ölkəmizdə Yanğından Mühafizə Xidməti Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (AXC) dövründə, daha dəqiq desək, 1918-ci ildə yaranılıb. 2002-ci il oktyabr ayının 5-də isə Heydər Əliyev oktyabrın 10-nun “Yanğınsöndürənlərin pe-

şə bayramı günü” kimi qeyd olunması haqqında sərəncam imzalayıb. Həmin tarixdən etibarən hər il oktyabrın 10-u ölkəmizdə yanğınsöndürənlərin peşə bayramı kimi qeyd olunur.

Ötən illər ərzində görülən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində yanğından mühafizə sistemi təkmilləşdirilib. Bundan başqa, şəxsi həyətin sosial-məişət şəraiti yaxşılaşıb, təminat və təchizat məsələləri öz həllini tapıb.

Bu gün də yanğın təhlükəsizliyi orqanlarında peşə hazırlığının artırılması üzrə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, texniki təchizat və təminatın müasir standartlara uyğunlaşdırılması, həmçinin ixtisaslı kadrların hazırlanması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi diqqətdə saxlanılır. Belə ki, bir sıra ölkələrin müvafiq ali təhsil ocaqları ilə bağlanan müqavilələr əsasında nazirliyin işçilərinin həmin təhsil müəssisələrində müasir biliklərə yiyələnmələrinə xüsusi önəm verilib. Bununla yanaşı, Azərbaycan Prezidentinin imzaladığı müvafiq sərəncamla 2008-ci ildə nazirliyin Akademiyası yaradılıb. Müasir texnologiyaların tətbiqi iş prosesinin təkmilləşdirilməsinə, baş verən yanğınların söndürülməsinin və bununla bağlı təxirəsalınmaz xilasətmə işlərinin müasir dövrün tələblərinə

yaxşı yaradılıb. Müasir texnologiyaların tətbiqi iş prosesinin təkmilləşdirilməsinə, baş verən yanğınların söndürülməsinin və bununla bağlı təxirəsalınmaz xilasətmə işlərinin müasir dövrün tələblərinə

uyğun şəkildə həyata keçirilməsinə şərait yaradıb.

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) yanğınsöndürənləri Azərbaycan Prezidentinin tapşırığı ilə bir neçə ölkəyə humanitar yardım-

lar edib. Bundan başqa, FHN-in xilasətmə dəstələri İsraildə, Gürcüstanda və Türkiyədə meşə yanğınlarının söndürülməsində fəal iştirak ediblər. Nazirliyin şəxsi heyətinin peşəkarlığının və digər öl-

kələrdə baş verən fəvqəladə hadisələrin qarşısının alınmasında göstərdiyi yüksək çəviklik və fədakarlığın ən bariz nümunəsi qardaş Türkiyədə meşə yanğınlarının söndürülməsi oldu. Təbii fəlakət-

lərin aradan qaldırılması məqsədilə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Türkiyəyə gedən FHN yanğınsöndürücüləri əsl qardaşlıq örnəyi nümayiş etdiriblər.

İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə FHN-in strukturları ölkə başçısının ətrafında sıx birləşərək şanlı zəfərin qazanılmasına töhfələrini veriblər. Nazirliyin qüvvələri düşmən tərəfindən ağır artilleriya qurğularından və raketlərdən atəşə məruz qalan yaşayış məntəqələrinin yanğından mühafizəsində və xilasətmə işlərində fədakarlıq nümayiş etdiriblər.

Bütün bunlar, FHN-in fədakarlıq və peşəkarlıq örnəkləri sərgiləyən yanğınsöndürənlərinin ölkə rəhbərliyinin verdiyi tapşırıqları yüksək keyfiyyətlə, operativ və sədaqətlə yerinə yetirməyə hər an hazır və qadir olduğunu deməyə əsas verir. Onlar həmişə olduğu kimi, bu gün də Prezidentin qarşıya qoyduğu vəzifələri daha yüksək peşəkarlıqla və operativ formada yerinə yetirirlər.

Yeganə BAYRAMOVA

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:
Alıqş HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
493-16-94
498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 4329
Sifariş: 1302

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 3308001943900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:

Yeganə Bayramova